МАССА А МЕХКАЩКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрийн Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

125 (4293). ШИНАРДИ, 18 октябрь 1966 шу. Мах 2 кап.

ОКТЯБРА НАКЪА ДОЛХАШ

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Октябра цIей сийна вахте этта къахьегаш ба юртбоахама къахьегамхой. Сихен ца бойташ хьувкъам чуэцаран паччахьалкхенга дукхагIа юртбоахама продукташ йохкаран тIадахийтал цар шоай низаш.

Октябрь юкъе кхоачаш 70 эзар гектара тIара хьажкIаш чуийцай республике, юхейисар 11 эзар гектар я. 2206 гектара тIара дуга хьекхад е планах 57 процент.

Октябра кхоалагIча пятидневках Дахьен амбарашка 1851 тонн ялат чудоассадаьд.

Паччахьалкхенга ялат дохкара шера план кхоачашъяьй Ачхой-Мартана, Наьсарен, Шаьла районашкара дIа мел нийкхараша.

Цу районий боахамашта хIанз тIалатт паччахьалкхен декхар. Цу тIа дIаяхача пятидневках Ачхой-Мартана районо духхьал 239 тонн мара ялат дIаденналац, Наьсарен районо — 240 тонн, Шаьла районо — 156 тонн. Из IалаьмАте кIезига да.

Шекара свекла 7517 гектара тIара чуийцай, дIайийначох 69 процент. Шекара заводе 123,5 эзар тонн, планах 71 процент дIаеннай. Цхьабакъда, хьаьлхка дIа ца оэаш 30 эзар тонн шекара свекла улл кхашка. Хьаахкарга хьежжа дIаувзац из культура заводе. Шекара свекла чуэцарен из дIаяларен темпаш соахкарчул дуккха лакхагIа я.

Гурахьа юв культураш 136 эзар гектара тIа дIайийнай, е планах 83 процент, дIае езаш 28 эзар гектар йисай. ХIаьта тIеххьарча пятидневках 17,4 эзар гектар дIайийнай.

Гурахьа юв культураш дIаюв дикагIа йола ха тулаш латт. хIаьта Наьсарен районе хIанзале дIаде дезачох 60 процент мара ялат дIадийнадац, Советски районе — 45 процент, Гудермесски районе — 72 процент.

Зяба 88,6 эзар гектар, е 56 процент аьхай. Хьалха санна тIехьадус Грозненски, МалгIабика, Наьсарен, Шелковски района боахамаш. ДукхагIолча боахамашка цхьан сменах мара байтац трактораш болх. Выработка лоха я, дукхагIа йола участкаш оахам дара кийчъяьяц, хIанз а цу тIара хьувкъам чуэцанза ба.

Юртбоахам дегIабоалабара доккхий толамаш даьхад укх шера республика юртбоахама къахьегамхоша.

Деррига кхашкара балхаш дика вIаштIехьдаьха чакхдахар, тIайийца декхараш дизза кхоачашдар, Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дузача денна кердача толамашца накъа дахар — республика хIара кхаш леладечун - механизатора, хьайбаш леладечун сийлен гIулакх да.

1966 шера 15-гIа октябрь тIакхоачаш шекара свекла чуэцарах, гурахьа юв культураш дIаерах, зябь ахарах йола. СВОДКА

Районаш	чуийца шекара свекла	дIайийна гурахьа юв культураш	аьха зябь
Ачхой-Мартана	67	83	52
Ведана	—	68	19
Грозненски	71	89	50
Гудермесски	77	72	64
МалгIабика	86	78	41
Надтеречни	—	104	74
Наьсарен	53	60	33
Наурски	—	94	67
Ножай-Юрта	79	83	6
Советски	—	45	18
Сунженски	—	77	57
Урус-Мартана	70	79	49
Шаьла	70	76	59
Шелковской	—	76	41
Грозный	—	87	56
Ерригача республике гIолла	69	83	51

СОВЕТСКО-ПОЛЬСКИ ЗАЯВЛЕНИ

Польски Халкъа Республика партийно-правительственни делегаци Советски Союзе хиларца дувзаденна Советско-Польски заявленена кулгаш яздир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, ПОРП-а ЦК Хьалхарча секретара В. Гомулкас, ПНР Министрий Совета Председатела Ю. Циранкевича.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетои СССР Министрий Советои йийха ена, йоах заявлене тIа 1966 шера 10-ча октябре дена 15 октябре кхаччалца официальни доттагIала визитаца Советски Союзе хиннай Польски вIашагIкхийттача болхлой парте Центральни Комитета Хьалхара секретарь Владислав Гомулкеи ПОРП-а ЦК Политбюро член, ПНР Министрий Совета Председатель Юзеф Циранкевичи керте латта Польски Халкъа Республика партийно-правительственни делегаци.

Советски Союза Коммунистически партеи правительстваи Польски Халкъа Республика партийно-правительственни делегацеи кулгалхошта юкъе вежарий доттагIала хьалашка чакхдаьнна вIашагIкхетари переговораши хилар. ОагIонаша дийцар Советски Союзаи Польски Халкъа Республикаеи юкъера цхьана леладу массе оагIорахьара гIулакхаш дIахо дегIакхувларцеи кIоаргдарцеи дувзаденна дола дешаш. Иштта дIа-хьа дагабьлар хIанз дунен халкъашта юкъе латтача гIулакхий актуальни проблемашта а дунен коммунистически болхлойн болама дешашта а.

Шинна а оагIоно раьза хинна белгалдоаккх, дийца деррига дешаш цар дизза кхетадеш а царех хетар цхьатара долаш а хинна хилар.

Заявлене тIа дIахо йоах, шинна а оагIоно информацеш вIаши дIа-юха еннай шоай мехкашкарча гIулкахий а социализми коммунизми хьалъяра планаш кхоачашъяра а хьакъехьа.

ЧIоагIа раьза хинна белгалдоаккх цар, социалистически интернационализмаи вежарий доттагIалеи принципий ларда тIа Советски Союзаи Польшанеи юкъера политически, экономически, культурни вахара дерригача доакъошка цхьана леладу гIулакхаш толаме дегIаухаши чIоагIлуши хилар а хIаьта иштта опыт даим шерра дIа-юха энаш хилар а.

Заявлене тIа белгалдоаккх, хIанзарча дунен халкъашта юкъерча гIулакхий мах бара даькъе хетараш бокъонца цхьатара хилар переговораш еча хана гучадаьннилга. Советски Союзои Польски Халкъа Республикои хьакхайкаду, шоаш дIахо а машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлеи хилийтара, адамаш дунен кердача тIема кхерама кIалхардахара хьаштаща хьалхле а лелаеш, шоай халкъий а вежарашха долча социалистически мехкаштеи дерригача мехкий къахьегамхоштеи хьалхашкарча интернациональни декхара а овлангара хьашташ теркалдергхилар, дунен халкъашта юкъера актуальни проблемаш къоастаярга долха наькъаш дIахо а лехаргхилар.

Советски Союзои Польски Халкъа Республикои эгара чIоагIагIча тайпара харцахьа лоархI Вьетнамера Америка ВIашагIкхийттача Штатий агрессивни гIулакхаш. Кхерамзлени массане а юкъарча машареи хьашташа дIадех, Индокитаех лаьца яь Женевски соглашенеш йизза кхоачашъергйолча наькъа тIа США оттилга, Вьетнама Демократически Республика территорена чуетта бомбаш геттара а дувцилга йоаццаш а соцаелга, Къулбехьен Вьетнаме лоаттаю герзацара интервенци соцаелга, шоай бIунаши шоай сателлитий бIунаши цигара арадоахилга, шоай тIема базаш дIайоахилга, Къулбехьен Вьетнаме бахача наьха бокъонца цаI мара воаца викал Къаман кортамукъален фронт лоархIилга, ший чура проблемаш шийга къестаяйта вьетнамски халкъа торо лулга.

ХIанз Европе латта гIулакхаш-дийца а дийца, шинна а оагIоно бакъдир, ФРГ политика, хьалхагIа а санна, Европерча кхерамзленца бола кхерам духбувла керттера хьаст хилар. Цар лерхI, германски ши пачхаьалкхе — Германски Демократически Республикеи Германе Федеративни Республикеи йолаш хилар а хIаьта иштта хIана царна юкъе дола доазонаш хувцалургдоацаш хилар а бакъдаь тIаэпар Европерча машара духьа германски проблема къоастаярга бода керттера никъ хилар.

ОагIонаша лерхI, Европера гIулакхаш лертIа дахареи европейски контичентe чIоагIагIа машар Iалашбареи хьашташа европейски пачхаьалкхенашта юкъе хIанз дола доазонаш меттахьа даргдоацаш хилар бакъдаь дIатIаэцилга. Одере — Нейсе гIолла додача доазонна тIа ца кхувдар Европе кхерамале хулийтаргйолча керттерча факторех цаI я.

Советски Союза Коммунистически партеи Польски вIашагIкхийттача болхлой партеи викалаша дийцад, йоах заявлене тIа, КПСС-аи ПОРП-аи юкъера вежарашха дола бувзамаш дIахо дегIанхувлара дешаш, дIа-юха дагабьннаб дунен коммунистически болхлойн болама актуальни проблемашта.

Шинна а парте кулгалхоша раьза хинна белгалдоаккх, хIанзарча дунен коммунистически болхлойн болача дерригача дешаех Советски Союза Коммунистически партенеи Польски вIашагIкхийттача болхлой партенеи хетараш бокъонца цхьатара хилар. Цар лерхI, хIанз дунен халкъашта юкъе эттача хьалашка дерригача демократически, империализмана дуьхьаларча, машар безача низаща шоай гIулакхаш барт-цхьоагIонца чакхдахар, дунен, эггара хьалха социалистически мехкий, коммунистически болхлойн болама мугIараша марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма, 1957-чеи 1960-чеи шерий Совещанешка белгальяьча принципий ларда тIа кхоталар империализмаца эггара толамегIа къовсам лоаттабара, машар чIоагIбарои халкъий кхерамале Iалашъярои хиланза даргдоаца гIулакх хилар.

КПСС-ои ПОРП-ои лерхI, укх тIеххьарча хана КПК-аи КНР-еи кулгалхоша лелаю политика социалистически лагерен дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламеи вахара хьашташта, пролетарски интернационализма марксистко-ленински принципашта духьала хилар. Из къестта а хьагучадоал США агрессена духьала къовсам лоаттабеш вежарашха долча вьетнамски халкъа новкъостал дара низаш цхьана вIашагIтохара хьакъехьа Советски Союзо, Польски Халкъа Республико, кхыча социалистически мехкаша енна предложени КПК кулгалхоша тIааца ца тигарах.

Заявлени чакхйоалача хьакхайкаду, ПНР партийно-правительственни делегации доттагIа визитаца Советски Союзе яр, дIа-юха дувцар дизза кхеталечен вIаши сий дечен хьалашка дег тIареи къайла хIама ца хьоши дагабувлар чIоагIа пайдана хиларах а Советско-Польски доттагIали массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаши дIахо чIоагIдара новкъостал деш, социалистически содружества мехкаш кхоталараи массане а юкъара машар чIоагIбараи новкъостал деш хургхиларах а дог тийша шоаш хилар.

СОВЕТСКО-ПОЛЬСКИ ЗАЯВЛЕНЕНА КУЛГАШ ЯЗДАР

15 октябре Йоккхача Кремлевски дворецe кулгаш яздир Советско-Польски заявленена.

Советски оагIонгахьара заявленена кулгаш яздир КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела нов. А. Н. Косыгина, польски оагIонгахьара — Польски вIашагIкхийттача болхлой парте ЦК Хьалхарча секретара нов. В. Гомулкас, ПОРП ЦК Политбюро члена, ПНР Министрий Совета Председатела нов. Ю. Циранкевича.

(ТАСС).

Н. В. ПОДГОРНЫЙ АВСТРЕ ВАХАРАХ

Советски австрийски оагIонашта юкъе вIаштIехьбаьннача бартах Австрера СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела пачхаьалкхен визит укх шера 14-ча ноябрера дена 21-ча ноябре кхаччалца хургья.

(ТАСС).

ДОНЕЦКИ ОБЛАСТЬ. Кастта кIор хьалтIатела йолалургья «Пролетарскуголь» яхача треста № 2 йола «Мушкетовская - Заперевальная» яха пятилетка хьалхарча шера шахта. Из хургья шера 750 эзар тонн кIор луш.

СУРТА ТIА: «Мушкетовская - Заперевальная» яха керда шахта.

С. Гендельмана сурт. ТАСС фотохроника.

ЦАIИ АХИ БУТТ ХЬАЛХА

Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра социалистически ях йоаржаьча Грозненски ремонтно - механически завода цехашта, участкашта юкъе даим хьалха латташ хьайоагIа Калугин Василий Яковлевич керте латта мехкдаьтта оборудованена ремонт еча участка коллектив. Еррига продукци арахецара итт бетта план 2-ча октябре кхоачашъяьй цо. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча участка болхлоша кхы а дикагIа къахьийгад октябрь бетта. Цхьайтта бетта план цаI-ах бутт хьалха, 15-ча октябре, кхоачашъяьй цар. Селхан, 17-ча октябрга кхачалехьа цхьайтта бетта планал совгIа арахийца продукци бархI бIаь сома маьха я.

Октябра дезача цIейна доагтIаш дола къахьегама совгIат кийчдара, участка болхлоша еррига торонаш оарцагIа яьхай 7-ча ноябрга шера план кхоачашъяра. Цох уж дог тийша ба.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Каспе тIа, мехкдаьтта доаллача кердача перспективни моттига районе — сангачала экваторе — форда чу хьалхара скважина йоаккхаш бурув техад Парижски Коммуна цIерахча Бакински заводе «Гипроморнефть» яхача института проектах хьалъяьча, неках лелача буровой установко (ПБУ). Цу установка 42 метр лакха биъ ког - колоннаш я. Колоннаш хи чу Iочу я яке, лаьттах чуйолх беррига гIирс чIоагIа латтилга Iалаш а деш.

ПБУ новкъесталца йоахаргья 16 метр кIоаргача хи чу тохкама йоаха 2200 метр кIоарга скважинаш. Цунах пайда эцаро йоккха экономически эффект лургья, хIана аьлча тохкама бурув тохача хана дукха мах а бохийташ ехкаш йола стационарни лардаш ехка езаргьяц.

Неках лелача установка тIа йоккхий паргIатонаш еннай цига болх беш болча наха, чуIе паргIата помещенеш, кают - кампанеш, кхыяраш я. Цига кхыметтел лувча бассейн а я. Къаьсттача площадка тIа латтаргья «шоай» вертолет.

СУРТА ТIА: Сангачала - форд яхача экваторера неках лела бурув детта установка.

Ф. Алиева телефото. ТАСС фотохроника.

ТIАДОАГIАЧА ШЕРА ХЬУВКЪАМА

Укх шера гурахьа дув ялаташ чуийца доаллаше а лаьтташ аха дIаболабелар Ножай-Юрта района Калинина цIерахча колхоза кхаш леладераш. Планах 300 гектара тIа дIаде дезача колхоза правлене лаьрхIар укх шера гурахьа дув ялаташ дIадув майда шеръе. Цу гIулакха 400 гектар лаьтта аьха даьннад хIанале. Деррига лаьтташ 18—20 сантиметр кIоаргал а йолаш оах. Кхы кIоаргагIа аха йиш яц лаьтта укх колхоза гIа аха йиш яц лаьтта укх колхоза хьалашка, хIана аьлча укхаза гетта тIехига улл лоабата тIоа. Гурахьа дув ялаташ дIадуворгдолча лаьтташка ахале моттигера удобренеш йийххар, хIаьта хIара гектара тIа шишша-кхоккха центнер суперфосфат тессар.

«БIаьстан юхье гурахьа дувча кIина подкормка е дага да тхо, — йоах колхоза агронома Дудушев Эльдар-Хьажас, — хIара гектара тIа 1—2 центнер аммиачни селитра а тоссаш.

Иштта хьаьндарал совгIа дика тоа а дир лаьтташ дискови лущени ярца, шозза ахкаш дахарца. Механизатораша хьинаре къахьегар бахьан долаш, вIаштIехьдаьннад колхоза деррига лаьтташ аха.

Хьинаре къахьегарца белгалваьлар механизатор Зимаев Насрудин. Сменни норма 3,2 гектар мара йоацача 5—6 гектар лаьтта оахар цо. Иштта низ ца кхобеш къахьийгадар механизатора Айдамиров Мухьмад - Хьажас а. Массаза ше беш бола болх дикал лакха а йолаш сменни нормаш 110—130 процент кхоачашйора цо.

Йиъ бIаь гектара тIа колхоза дIадувр кIа да. Гурахьа дIадув кIа дIаде болабелар кхаш леладераш пхийттлагIча сентябре.

Къаьстта дувца деза мишта кийчдаьд колхозе дIадувча кIина фу. Деррига фу «безостая-1» яхача фух а шоллагIча класса а да. Цхьабакъда вIалла тIундалийтадац фуна кийчдаь ялат, хIаьта фуна гексахлоран яха ядохимикаташ техаяц ший ханнахьа. хIанз сеялка чу дIаде аьнна Iочудохкалехьа мара тохац молхаш. Уж деррига гIулакхаш де помещенеш я колхозе кхоачамхиллал. Колхоза агроном волча Дудушев Эльдар - Хьажий. дика вIаштIехьдалац, фу дика кийчдара балхаш ханнахьа хIана даьлац аьнна шийга даьча хаттара хьадда жоп дала.

Белгалле дезаш да колхоза механизатораш хьинаре, низ ца кхобеш къахьегаш болга. Деррига а шоаш деш дола балхаш агротехника дIадеххача тайпара ду механизатораша. ДIадувш дола фу ши-кхо сантиметр кIоарга дув. Цу гIулакха дика тIахьожам лоаттабу колхоза агронома Дудушев Эльдар - Хьажас.

ТIехьа даьннадале а зяба лаьтташ ахара балхаш сихдаьд хIанз колхоза механизатораша. Деррига колхозе зяба аха деза лаьтта 650 гектар да. хIаьта укх денналца аьха даьннар 50 гектар мара дац. ТIехьа хIана даьккхад зяба лаьрхIа лаьтташ ахар? ХIанзалца кхы данза даргдоаца гурахьа дувча ялата лаьтташ ахара, ялат дIадера, силас йоллар — тIера яха йиш йоаца балхаш деш хиннай колхоза дукхагIа йола трактораш, хIаьта из бахьан долаш зяба лаьтташ оахаш шиъ трактор мара хиннаяц, йоах кулгалхоша.

ДийтталагIча октябре районни «Сельхозтехника» шиъ гусеничи трактор яйтар колхоза гIо де. ХIанз зяба лаьтташ оахаш йиъ трактор я. Шин сменах оахаргдолаш ба колхоза механизатораш хIанзчул тIехьагIа лаьтта.

«Сийлахь - боккхача октябра 49 шу дузача денна накъагIоргда тхо, — йоах механизатораша — зяба лаьтташ аьха а даьнна».

М.-Р. ПЛИЕВ, специор.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛ

Лакхача къахьегама темпаща накъа йоагIа Грозненски слюдяной фабрика коллектив Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 49 шу дузача денна. Итт бетта план 25-ча сентябре кхоачашъяьй цо. Планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци бIаь эзараш сома маьха я. Арахецача продукцега дIабола мах лохбарах ийс бетта пачхаьалкхенна кхоаь ахча 80 эзар сом да.

Уж къахьегама толамаш совлахара кхы а дикагIа къахьегаш ба фабрика болхлой укх бетта. Хьалхарча ах бетта план 102 процент кхоачашъяьй цар, хIаьта цхьайтта бетта план 20—22-ча октябре кхоачашъе лерхI. Уж декхараш кхоачашдеча лаьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа Шулико Евгения, Афанасьева Лиля керте латта сменаш. ХIара сменах нормаш 110—115 процент кхоачашъю цар.

Н. МАГОМЕДОВ.

ХIаранена — вахара никъ!

ВЫПУСКНИКАШ БАЛХА ОТТАБАРАХ ДОЛА ДОШ ДУВЦ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМО

Цифраш, цифраш, цифраш. Къамаьлаш мел даьраша ювцар уж: горисполкома, городерча райисполкомий, Министрий Совета, Грозерча заводийн предприятейи викалаша. ХIара цифрана тIехьашка латтар вIаштIехьъяьинен вIаштIехьъяланен йола нийха кхелаш. Цудухьа массазаръяраш санна дийна йоаца цифраш йолчара дIайоалар уж цу сахьате. Нохч-ГIалгIайчен Лаккхехьарча Совета Президиуме дувцар 1966 шера школаш йистеяьха баьнна нах балха мишта оттабергба яха дош. Председателал деш вар И.-А. Алмазов.

Деш хIама доацаш виса 800 совгIа дешархо-выпускник ва хIанз а: уж вузашка нийсбеннабац, профессионально-технически училищашка, техникумашка, курсашка деша бахабац (укх шера цIаккха а ца йийдача тайпара дукха уж хьайийла йоллашехьа а). Балха а бахабац уж. Фу уйла йолаш ба уж, фу деш бах, малагIаш я цар планаш? Сакъерда дувца дешаш дац уж. Цхьабакъда, цхьаккха хIама дац деш хIама ца хилар санна чIоагIа воча оагIорахьареи нравственность йоацаши сага, къаьстта а къонача характерах хьаькъалах Iаткъаш.

Цудухьа цу «800 совгIча бера» гIайгIа еш бар совещане дакъа лоацаш мел хиннараш.

Уж бицбалийта хиннаб, цар йоакхо аьяц, уж теркал ца беш бита хиннаб ала йиш йолаш дац. Уж балха оттабе лаьрхIа февраль беттехье а райисполкомашка, предприятешка, школашка вIашагIъехка комиссеш яр. Цар тIагIертта болх бора, малагIчо, мел выпускникаш балха дIаэцаргба, малагIа профессеш Iомаергья аьнна белгалдоаккхаш оттаяь планаш а йолаш йолча предприятещца ювзалора уж. Кагийча нахага шоашка шоаш, къахьегарий мугIарера шоай моттиг хьалахийтар духьа школашка «Мала хургва» яха тематически сайренаш яьй, производственникашца, тайп-тайпарча профессех болча нахаца вIашагIбеттабалийтар. Уж бийхаб техникумашка, профессионально-технически училищашка, къаьстта вIашагIдийттача «хьайийлача наIарий деношка». Ерригача города юкъарча выпускникий слете царца къамаьлаш даьд инженераша, болхлоша.

Цхьабакъда, хIанз вузашкеи къаьсттача дешара заведенешкеи экзаменаш дIатела ха чакхъяьннай. Выпускникех ахаш дешаш ба. Дешара заведенешка ца нийслуш а биса, цхьабакъда шоаш хержача профессех йола уйлаш дIаяланза бараш подкурсашка деша ух. Вокх юхебисача дукхагIа бараша заводе станокаш йолчча профессиа Iомаю шоашта. Цхьабакъда, де хIама доацаш виса ва бархI бIаь...

Фу хиннад царна? Цхьаннахьа а деша бахабац уж е баха безам боацаш Iийнаб уж? Балха дIайийцабац уж е шоаш ба болх бе безам боацаш?..

Бакъда, дукхха бараш производстве балха дIайийцабац, цар хIанз а барайтта шу ца даьннадаь, мукъа йисай кхийначa кагийча нахага (кагийча нахага — йиIигаш а йоацаш) болх байта йиш йоацаш йола моттигаш. Чоалхане, боккха физически низ эшаш ба цигара болх. ТIаккха вурайтта шу даьннараш мича-баха бераш ба? ХIаьта мехкараша фу де деза? Иштта вахаро ше нийсъю планаш: дешархой балха оттабара планаш цар хургйола профессеш, вай предприятешкара хьалаш теркалдаьва Iеш, къонача болхлой ханаш, кхалнаькха къахьегамах пайда эцара йола торонаш а теркалъеш увттае еза.

Цунца чакхдоалаш да, бакъдар аьлча, цу бархI бIаьннех цхьабараш балха ца оттабара керттера бахьанаш. ДIахо массе тайпа вIаштIехьдоаца гIулакхаш долх, хIаьта цкъаза цхьаболча кулгалхошта цу пачхаьалкхен гIулакхага хьажа ца ловлга а хул. Цхьаккха а выпускник ший коллективе дIачуийцавац респотребсоюза тарни комбината администраце, геттара кIезига нийцаб «Южгазпроводстроя» № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене. ЧIоагIа низ баьчул тIехьагIа мара массехк выпускник балха дIаэцанзар горбыткомбинате. Ши бутт баьккхар цхьа дешархо горпромторге балха яхийта гIерташ. Цу хьакъехьа дийцар Октябрьски райисполкома председатела нов. Асхабалиева, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советерча нах балха увттабара дешашта йолча массазарча комиссе председатела нов. Золотухинас, горисполкома председатела заместитела нов. Эпендиева.

Йоакхо еш тIайийцар кагирхой хIамаш тегара производственни объединене (лийрхIачул шозза дукхагIа дIайийцаб укхаза выпускникаш). «Октябрьнефте», крекинг - заводе, производственно - товарни конторе, химкомбинате Iомабе дикагIа болча мастерашка дIабеннаб кагий нах, хIаьта селхан дешаш хиннарех дуккхабараш хIанзле Iома а бенна шоаш къаьстта болх беш а ба. Къонача болхлошца производственни семинараш ю химкомбинате.

ГIулакхаш халагIа долча хьал тIа нийсделар гIишлош еча организацешка. ХIаьта эггара чIоагIагIа тамаш йолаш дар фуд аьдча, из да, болхлой дукхагIа эшаш яраш духхьал уж предприятеш, дуккха кагий нах духхьал укхаза производствана юкъеоза, царна болх бала а дIахо тIехдика гIишлошъяра професси Iомае а йиш йолаш хилар. ХIанз юрташкара болхлой хьа ца нийбича ца йоалаш я, масала, «Грозхимнефтестрой» трест. «Чечингсельстрой» викало дийцар шоай предприятешка 600 совгIа саг балха оттаве йиш хиларах.

Фуд шоай планаш кхоачашъе царна новкъарле еш дар? Жоп цаI дар: селханара дешархой гIишлошка баьхкабац. ХIана? Из хIанад хIанзалца цхьаккха а хьежавац. Хьажа-м безар!

ГIишлошъераша шоаш башха доккхал ца деш ювца хургья шоай професси, кагирхой шоашта юкъеоза хов хургдац царна? ХIаьта селханара дешархой моллагIча кхыча хIамо юхакъеххабеш хила а мег: коллективана шийна чухьара гIулакхаш, керда балха баьхкарий терко ца яр. МассагIа хул. Довнаш къестале ма дийзадий Ленински Октябрьски райисполкомий (бакъда, гIишлошка-м хиннадац из). Къонача болхлой къахьегамах геттара кIезига мах тийннаб, масала, консервни комбинате. Ялх вIамигача саго алапи вIалла ийца а дац «Нефтехимавтомат» яхача Iилма - тохмеи проектни институтa филиале. Учеников даIац — иштта лаьрхIар институте. Харцахьа лаьрхIад. Нийсде дийзар.

Цу дукххача «хIана?» яхача деша духтIабовла гIийртар президиума заседане къамаьлаш даьраш. Шийна зеденнача цхьадолча хIамашта дагальлар Ленински райисполкома председатель нов. Галкова. Нах балха увттабара дешашта йолча ленински районни комиссе балха опыто, кагийча нахаца, цар даьшца - ноаношца денна беседаш яро, предприятешка проверка яро цхьайола уйлаш дег чу йоссайир. Цхьабола дешархой цIенхаштта къахьегара духхьал кийчо янза хиннаб, физически болх бе кхер. Из цIенхаштта Iоттар я школенна а. дезала а. ХIаьта цунах вывод а ша ца йича а яргьяц.

«Грозхимнефтестроя» викала нов. Хантыгова дийцар, цкъа шоаш болча комсомола горкомера путевка а йолаш цхьа йиIиг яр. Цунна хьалха ца йоаккхаш професси мича йисар. Из раьза хиннац. Юххера а хьеттал цунга: хIаьта «Рассилнелла гIоргйий хьо?» — «ГIоргья!» — гIад а яха раьза хилар. ДIаяхар, кхы юха а ца йоагIаш Iийра. Из комсомольски организацешта Iоттар я. Къонал кхееча дакъа во лоац цар. Романтикера романтик бIаргагургволаш, зовза барий денал ураоттадергдолаш, лохаш волчун хьинар совдоаккхаргдолаш, вай мехка комсомольски къонала дерригача ноахалех кIоаргга йоаллаш йола кердадараш гучадоахарий, тохкамхой йоккха уйла сомайоахаргйолаш хIара комсомольца уйлае йицъялар е ца хар сов казенни да.

Нийса, чIоагIа дешаш дуккха аьлар республика Министрий Совета председатела заместитела нов. Кодзоевас юрта боахама министерствах. Шоай берий йоакхо йоацаш дай хиннаб цун болхлой. МоллагIа цаI шоаш болча а вена, берашта хьалхашкара шоай декхар кхоачашдара шоашта новкъостал дарга, цо дешархой кхийнача вахар чу бигарга хьежаш багIа уж. Алхха из да республика юрта районашка — Советски, Ножай - Юрта, къаьстта а Наьсарени Шаьлен — гIулакхаш вIаштIехьа доацаш хилар. Веданеи Гудермесеи районашка ма даьннадий беррига дешархой балха оттабе вIаштIехьа — цига кхетадеши бехктокхаме хеташи леладаьд из лоархIамера дош.

Мичча бесса из дале а, итог ше йолчча юс — балха оттабанза ба 800 совгIа кагий нахи мехкарийи. Цо сахьувзаду. Цу берех хIаранена хьалхара бехктокхаме ба берригаш а: дезал, школа, общественни организацеш. ХIаьта а царех хIаравар хIанз ше ва ший никъ хьахоржалургболаш, ший эггара хьалхара гIа ший кхоанен чу шийга боаккхалургболаш. Берал дIадаьннад. Пачхаьалкхен бокъо я вурийтта шу даьннарашка хатта: малав хьо? ХIаьта жоп дала цунна ха а деза.

ДОЛЛАЧА ХIАМАНЦА ДА ЦАР ГIУЛАКХ

Шеча Эскара цIерахча колхозе дика йоза Ксения Васильевна Кривцова. Халкъа контролерий группана кулгалдеш я из. Ткъаь итт контролер воагIа группана чу. Цхьабакъда, уж берригаш а колхозе сий деш нах ба, юртбоахама производстве хьалха латташ ба. Шоай хьанттел чIоагIагIа лоархI цар общественни боахама хьашташ.

Доллача хIамаша гIулакх да халкъа контролерий. ШоллагIа ялат чуэца делададале хьалхагIа хьажкIий участкаш бокъонца техка чакхбаьлар дозорнеш Григорян Хачутур, Баргисли Рубен, сийрда бIарг кхоаб цар хьажкIаш чуэцача хана уж лечкъа ца яйтар духьа.

Группо еннача заданех хьатташкен складашкен ялат дIаоттадаь лоаттаделга мишта вIаштIехьдаькхад хьежар халкъа контролераш Ильченко Иван, Пуляев Виктор. Цига гучадаьнна кхоачамбоацараш цу сахьате дIадаьхар.

Хьакхий - товарни ферме гIулакхаш мишта латт а хьежар халкъа контролераш. Укхаза, оалащ мадарра, зулам деш воаллача лаьцар тракторист Топилин Петр. Хьакхарчашта фуа лаьрхIа хьожадаь ялат цига дIатIаозаш вар из. Цхьабакъда, берригa фуъ дIакхачацар ферме, цхьадола дакъа ялат цо шийна чукхухьар.

Шена доаца гIулакхаш леладеш хиннав коа тIарча оалхазарий ферма гIудалкха тIа болх беш вола Корякин Емельян. Цхьан дийнахьа ферме дIадахьа лезаш дола мукха гали цо шийна цIалихьад. Цхьабакъда, из шийна дита вIаштIехьдаланзар цун. ТаIазар деш долча халкъа контролера жулго ший ханнахьа лаьцар из.

Дикача юхьара хьалхашка оттанзар сомий бешамаш лелаеча бригада гIудалкха тIа болх беш вола Алексейчик Иван а. Цо, ялат чутасса хьаллеш латтача колхоза отара лаьлла дIатIа а ваха. цига еттача кирпишкех етта гIудалкх йигар шийна цIа. Цунна а тувлабеланзар халкъа контролерий сийрда бIарг.

Халкъа контролераша проверка яьча материалашка хьежай колхоза правлени, хIаьта уж лакхе белгал мел баьха общественни доалахье лечкъаяьраш новкъостий суда хьалхашка а оттаргба, шеко йоацаш, шоаш даьча зуламашта хьалхара цар бехк а хьоргба.

Халкъа контролерий 14 пост вIашагIъеллай колхозе. Дика гIулакхаш дукха карагIдаьннад шурий - товарни феоерча халкъа тIахьожама поста. Цун кулгалхо я зоотехник Гребенюкова Раиса. Поста членаш болча доаркаша Головчук Любас, Ваннецкая Лидас сийрда бIарг кхоаб нийса, рационага хьежжа доакъараш дIаахийтарга, доахан шоай ханнахьеи дикен деттарга. ХIаьта дикадар хазац ферма распорядок кхоачаш ца еш болча доаркашта.

Цахаддаш йоакхо еш дIаух 2-ча тракторно - полеводчески бригала поста членийн денош. Халкъа контролер вола тракторист Кривцов Владимир бокъонца хьож молхаш тоханза дола фу дIа ца дийтарга, дIалувча фунеи оахача лаьттан кIоаргалеи боарам бизза кхоачашбарга. Цудухьа хIанз долла хIама лер тIа лел бригаде.

Халкъа контролераш хьеж доагор-машиндаьтташ дIаоттадаь мишта лоаттаду, уж нийса дIаухийтай.

Лоацца аьлча, хIанз укх гуйран замалахьа гIулакхаш дукха да колхоза халкъа контролерий.

И. ГУЗЕЕВ.

Халкъа тIахьожам

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитето баьча тохкамо гучадаьккхад, Ачхой-Мартана района юрта боахама призводственни управлене (начальник нов. Баматгиреев, керттера инженер нов. Болтабиев) совхозашка доагор - машиндаьтташ кхом беш дIаахийтарах йола партеи правительстваи указанеш лерттIа кхоачашъеш ца хилар, уж совнагIа дIаухийташ а дIаоттадаь лоаттадечеи заправка ечеи хана дукха доадеш а, хIаьта ишттa ахийта ца доагIача дIаухийташ а хилар.

1965 шера призводственни управлене совхозашка совнагIа дIаахийтад 318,6 тонн дизельни доагор, юкъера лаьрхIача кIаьдаоахама хIара гектарага совнагIа дIадахийтар 1,19 килограмм доагор да. Укх шера совнагIа дIадахийтад 38,0 тонни дизельни доагор, цу даькъе «Самашкинский» совхозе (директор нов. Дышниев, керттера инженер нов. Басханов) — 30 тонн, «Лермонтовский» совхозе (директор нов. Широков, керттера инженер нов. Дзейгов) — 8,0 тонн. Цул совгIа, «Самашкинский» совхозе дахийта ца доагIача — банни доакъараш кийчду кухнии летаярга дIадахийтад 31 тонн дизельни доагор.

Трактораш яьсса дIаюха хехкаши тIехьайийза агрегаташ харцахьа йолаш лелаль, топливни аппаратура вIаштIехьа йоацашехьа а двигателашка болх байта моттигаш я боахамашка. Геттара во вIаштIехьъяькхай дIаухийтача мехкдаьтта продуктай учет. Тракторашта заправка шоаш ю трактористаша, трактористa хIара денна дIанийлеча а дIаухийтача а доагора учет лелалц. ХIара бечa балхага мел доагор а машиндаьтташ а дIаух хьежаш бригадашка, нормаш теркал ца а еш, дIадахийта дерригa доагор-машиндаьтташ дIадоах хIара трактористa тIера. Бокъо йоацаш, совнагIа доагор дIадахийта моттиг гучаяьлча, из ювцаш а бе боагIача тайпара мах беш а яц. Боахама чурча гIулакхашка доагор дIаахийтара нормаш хоадаь яц.

Тесса йита я мехкдаьтта продукташ лоаттаю моттигаш: нефтехранилищай территореш гонахьа карт а яь чуерзаяьяц, кIай басар хьакханза а цIи новкъа хургйоацача ларда тIа оттаянза а я мехкдаьтта продукташ чулоаттаю бешкаш. Тоъаш яц доагор чудувтта хIамаш, арматура, из дIахецаш йола колонкаш, контрольно-бустамий прибораш.

Уж белгалдаь цIенхаштта кхоачамбоацараш хиннад доагор-машиндаьтташ кхом беш дIаахийтара гIулакх совхозий, отделеней, бригадай кулгалхоша бехктокхаме ца хеташ леладар, балха из участок тесса йита хилар, мехкдаьтта продукташ совнагIа дIаухийташи ца доагIача гIулакхашка ухийташи йола моттигаш могийташ хилар бахьан долаш.

Ачхой-Мартана района юрта боахама производственни управлене тIахьожам во лоаттабу, мехкдаьтта продукташ кхом беш дIаухийтилга хьадехац боахамий кулгалхошкара, дизза гIулакх дац дизельни доагор ца боагIача наькъах дIаухийташ йола моттигаш ца хилийтара:

Халкъа тIахьожама Ачхой-Мартана района комитето (председатель нов. Медов), «Самашкинский» совхоза группо (председатель нов. Цикаев), «Лермонтовский» совхоза группо (председатель нов. Яндаров) могийт мехкдаьтта продукташ дIаоттаяь во лоаттаяр, совнагIа а ца доагIача гIулакхашка а дIаахийтар, хIаьта ишттa района боахамашка тракторех, автомобилех, кхыча транспортни средствашех пайда во эцаш хилар.

Ачхой-Мартана района юрта боахама производственни управлене (нн. Баматгиреевн Болтабиеви), «Лермонтовский» совхоза (нн. Широкови Дзейгови), «Самашкинский» совхоза (нн. Дышниеви Басхановн) кулгалхой декхарийла баьб укх соцам тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадаха. СовнагIа дIаахийта доагори машиндаьтташи юхаметтаоттаделга а № 226 йолча 1966 шера 3-ча мае арабаьннача Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета соцам тIа аьнначул 1,5 процентал кIезигагIа доацаш бIарччача шера кходелга а Iалашдергдолаш йола дIахора мероприятеш кийчъе а чакхъяха а. Цу хьакъехьа шоаш даьчох 1966 шера декабрь бетта Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитетага хоам бе.

Комитето терками нийцад мехкдаьтта продуктай учет лелаеча, уж дIаоттаяь лоаттаеча, царех пайда эцача порядок а хулийтаргъя ше, совнагIа дIаахийта доагор шу чакхдалалехьа еррuгача совхозе юхаметта а оттадерга, шера фондах 1,5 процентал кIезигагIа доацаш дизельни доагори бенанни кхо а дергда аьнна «Лермонтовский» совхоза директора нов. Широкова денна дош.

Доагор-машиндаьтташ кхом беш дIаахийтара хьакъехьа партеи правительстваи енна указанеш лерттIа кхоачаш ца ярах, мехкдаьтта продукташ совнагIа а ца йоагIача а дIаахийтарах, уж дIаухийтача лерттIа учети тIахьожами ца хиларах Ачхой-Мартана района юрта боахама производственни управлене керттерча инженера нов. Болтабиеваи «Самашкинский» совхоза керттерча инженера нов. Басхановаи выговораш яьй.

Ачхой-Мартана района халкъа тIахьожама комитета председателa нов. Медовна, «Самашкинский» совхоза халкъа тIахьожама группа председатела нов. Цикаева, «Лермонтовский» совхоза халкъа тIахьожама группа председатела нов. Яндарова дIахайтад доагор-машиндаьтташ кхом беш дIаахийтара даькъе цар оагIонгахьара тIахьожам кIезига хилар а доал доацаш царех пайда эцаш йола моттигаш хилар а.

1966 шера 15 августера СССР халкъа тIахьожама Комитета соцам кхоачашбар духьа городийи районийн халкъа тIахьожама комитеташ декхарийла яьй «1966 шера хьувкъам чуацилгеи юртбоахама продукташ кийчъелгеи Iалашдара де дезарий хьакъехьа» КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои баьча соцамца дувзаденна халкъа тIахьожама органашта хьалхашка этта декхараш» яхача СССР халкъа тIахьожама Комитето баьча соцама 3-ча пунктага хьежжа колхозашка, совхозашка, транспортни организацешка мехкдаьтта продукташ дIаоттаяь нийса лоаттайой а кхом беш дIаухийтай а, 1966 шера 11-ча апреле № 335 а йолаш РСФСР Министрий Советои 1966 шера 3-ча мае № 226 а йолаш Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои «1966 шера халкъа боахаме мехкдаьтта продуктех пайда дикагIа эцилга Iалашдара де дезарий хьакъехьа» даьча соцамашка хьежжа хIара боахамо оттаь мероприятеш чакх мишта йоах а хьожаш укх шера сентябрь — октябрь бетташка проверкаш е, доал доацаши хIаман хьурмат ца деши йола моттигаш хоадамболлаш дIаяха, цу гIулакха бехке бараш чIоагIа бехктокхаме а оазаш.

Результатех Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитетага 1966 шера 5-ча ноябреи 1967 шера 15 яннавреи хоам белга тIадиллад городий, районий халкъа тIахьожама комитеташта.

Ер соцам кхоачашбеча тIахьожам лоаттабелга тIадиллад Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитета инспектора нов. А. Н. Елкина.

☆ ☆ ☆ ☆

Комитето белгалдоаккх, «1966 шера республика колхозашкеи совхозашкеи доакъарий база дIахо тоаяра де дезача гIулакхий хьакъехьа» Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето 1966 шера 22 феврале баь соцам Веданеи Сунженскии районий колхозашка во кхоачашбеш хилар, мошеи гIожеи доакъараш вIалла мегаргдоацаш шортига кийчдеш хилар.

Доакъараш кийчдара темпаш къаьстта лоха я Ведана района Карл Маркса цIерахчеи Ленина цIерахчеи колхозашка, Сунженски района «Красный октябрь», «Восход», «Заветы Ильича» яхача, Орджоникидзе цIерахча колхозашка.

Цун маIан да, эгара хьалха, доакъараш кийчдара балха колхозий кулгалхойи специалистийи оагIонгахьара кхоачамболлаш кулгал ца хилар, колхозахой къахьегам во вIаштIехьбаьккха хилар, йолаш йолча техниках лерттIа пайда эцаш ца хилар.

Ведана районерча Карл Маркса цIерахча колхозе (председатель нов. Басханов) кийчдаь гIожа доакъараш 101 тонн мара дац планах 2500 тонн кийчде дезача метте. Йол хьокхаш говраша леллеча 6 машинах юкъ-юкъе болх беш пхиъ мара яц, технически гIулакх эшаш каст-каста сацае латт «Сельхозтехника» районни отделене тракторни косилкаш. Трактора тIехьарча кхаь йолхьингах цаI балха пайдана дац. Мангал хьокхаш хIара денна 300 мангалхо хила везача метте, болх беш хилац 100 — 110 саг мара. Из бахьан долаш 82 гектара тIара суданкеи клевери ха тIех а яьнна дIоакъара чам дIабаьнна я. хIанз а хьакханза я 1000 гектар совгIа эрий тIаьнна баьцаш. Эрий тIаьннача баьцехи хьажмIехи хIанз а силос йолла йолаьяц. Колхоза бригадираши специалисташи йол хьокхача деча балхашка хьежац, из бахьан долаш буц тIайолаш дукха моттигаш юс кулгкара мангал хьекхачул тIехьагIа.

Ведана района Ленина цIерахча колхозо (председатель нов. Баймурзаев) 880 тонн гIожа доакъараш кийчдаь планах 2300 тонн кийчде дезача метте. 200 тонн силос еллай планах 1400 тонн йолла езача метте. 400 совгIа гектара тIа эрий тIаьнна баьцаш хьакха еза ха туладаш латт. Из цшта доллашехьа а, 130 — 150 мангалхочул дукхагIа хилац хIара денна балха арабувла нах, йол хьокхача машиний берригача нивах бизза пайда эцац.

«Сельхозтехника» Ведана района отделене (нов. Азамов) колхозашта кIезига новкъостал ду доакъараш кийчдара, доакъараш кийчдара эшача техникаца Iалашъяц уж, колхозашта телача йол хьокхача машинаша балха овсарле лакха йолаш болх белга вIаштIехьдаккхац, кIезига тел запасной оатхалаши фермашка йол хьатIаозаргйола транспортни средствашн.

Ишттa во лел доакъараш кийчдара гIулакхаш Сунженски районе а. Цхьайолча колхозашка (Кирова цIерахча, Ленина цIерахча, Орджоникидзе цIерахча) доакъараш кийчдара балхий планаш яцар, чахи аьлахи аргIаш во даьд, гобаьккха аьхалац, транспорт ца хилар бахьан долаш балха овсарле лоха йолаш пайда ийцабац силос хьокхача комбайнех, во кийчъяьча сангарашка, лерттIа IотоIа ца еш еллай силос, азоташ а (карбомид, кхыяраш) ца тохаш.

Доакъараш кийчдеча иштта доккхий кхоачамбоацараш нийсденнад Веданеи Сунженскии районий юрта боахама производственни управленешкахьара (нн. Эпендиеви Бачмакови) колхозашта кхоачамболлаш кулгал ца хилар, общественни хьайбашта кхоачамбалла дикагIа дола гIожеи мошеи доакъараш шоай ханнахьа Iалашделга колхозий кулгалхошкареи специалисташкареи дизза хьадехаш ца хилар бахьан долаш.

Ведана района юрта боахама производственни управлене начальника нов. Эпендиевна, К. Маркса цIерахча колхоза председатела нов. Басхановна, Ленина цIерахча колхоза председатела нов. Баймурзаевна дIахайтад колхозашка гIожеи мошеи доакъараш кийчдара балхаш во лелаш хилар.

Терками нийцад хьагучадаьха кхоачамбоацараш дIадоахаш я производственни управлении колхозий правленеши аьнна цар денна дош: мангалхой дукхагIа вIашагIтехаб, пайда дикагIа эц йол хьокхача техниках цонехи, тоъаш ца хинна силос хьокха комбайнаш Iалашъяьй кхы тIа а.

«Сельхозтехника» Ведана района отделене управляющи нов. Азамов декхарийла ваьв колхозашта доакъараш кийчдара хьожаьча еррuгача технико пахаддаши балха овсарле лакха йолаши болх белга Iалашде, хьажкIий силос ший ханнахьа хьекхаи лаьттах еллаи яккхара а хIаьта иштта доакъараш фермашта тIаозара а къаьстта уйла тIа а йохийташ, доакъараш кийчдара план толаме кхоачашъяра колхозашта эшаш дола новкъостал де.

Комитето терками нийцад хьагучадаьха дукха кхоачамбоацараш дIадаьхад аьнна Сунженски района юрта боахама производственни управлене начальника нов. Бачманова денна дош. Тохкамбаь оттаьча материалашца дийза приказ техад производственни управлене. Колхозашa лакхъяьй доакъараш кийчдара темпаш, дикка тоадаьд йол хьокхачеи силос хьокхачеи техниках пайда эцилга, хийца а хийца силос хьокхаргйолаши доакъараш оатаргдолаши кийчъяьй ялат чуэца цхьайола комбайнаш, порядок оттаеш латт доакъараш учете эцарaи дIаоттадаь лоаттадарaи, доакъараш кийчдеча дакъа лоацача колхозхошта материальни поощрени еш дола гIулакхаш чакхдоахаш да.

Халкъа тIахьожама Веданеи Сунженскии районий комитеташ а колхозий группаш а декхарийла яьй гIожеи мошеи доакъараш кийчдара планаш кхоачаш мишта ю, цар учет нийса лелайой а уж лоралеш лелайой а хьожаш тIахьожам лоаттабе.

Дика гIулакхаш карагIдувл Грозненски ремонтно-механически заводa халкъа тIахьожама группа. Укх шера дIабахача нийс бетта группо къоастадаьд ер дешаш: материалаши электроэнергии мишта кхою заводе, продукце дикал лакхъяра де дезараш, иштта кхы дешаш а. Группа балха керттера белгало я — кхоачамбоацараш дIадахарал совгIа уж кхы дIахо а ца хилийтара терко елга. Группо даим тIахьожам лоаттабу ше тIанйца решенеш кхоачашъяра.

Р. АУШЕВ.

Сурта тIа: группа членаш шоай балха планах дагабувл (аьрдехьара аьттехьа) Е. Турлова, П. Вехов, В. Тришнов, Н. Назорчук, И. Голдабин.

И. ПЛИЕВА сурт.

Кхоачамбоацаращца машар бац

Сий деш бувц «Красный молот» яхача машинаш еча завода болхлоша халкъа контролераш. Цар массаза а сийрда бIарг кхоабаш лораду паччахьалкхеи хьашташ. къовсам лоаттабу доал доацаши хIаман хьурмат ца деши хиларца, хьагучабоах брак ераши балха тIера бувлараши, болх бохабераш а тIехдаьккха малар меларaш а.

ХIанз вайна хьалхашка ул заводa директора теха эгара тIехьа арадаьнна приказ. Из техад металлопроката учет мишта лелаю, из дIаоттаяь мишта лоаттаю а дIа мишта ухийт а хьожаш шерра проверка яьча халкъа контролерий материалех. БIаь совгIча саго дакъа а лоацаш яьча проверко гучадаьхад доккхачеи лоархIамерчеи гIулакха юкъера цIенхаштта кхоачамбоацараш.

Завода директора технически Iалашон отдела начальника тIадиллад металлопрокат 1-гIа октябрь хьатIакхачалехьа хьахержа а яьккха, из дIаоттаяь лоаттаяра бокъонашка хьежжа нийс а яь дIаоттаелга; хIанзалца хинна цехашта металл дIахецарах а из метта лоаттаелга Iалашдарах а йола предложенеш дирекци хьажийта хьачулулга.

Капитальни гIирсаш дара отдела начальника тIадиллар 100 тоннал совгIа бола мукх увзара тараз оттаделга, техника стелажащ кийчъелга.

Керттерча бухгалтераи керттерча экономистаи тIадиллад заготовительни цехашка бедалах пайда эцара учет нормативни методах лелаяр юкъедоладелга. Цул совгIа, керттерча бухгалтера тIадиллад хIамаш хьаярга бокъонца мел материалаш дIаахийтай хайташ керттерча технолога хIара бетт-бетта отчеташ телга, хIаьта вокханна тIадиллад металл совнагIа дIаухийташ хилара анализ елга, цун бахьанаш малагIаш да ховлга, из кIезигагIа дIаахийтара тIаерзаяь мероприятеш кийчъелга.

№№ 1, 14, 4, 2, 5, 6, 13, 12, 15 йолча цехий начальникашта тIадиллад брак ярах довш дола металл кIезигдара тIаерзаяь мероприятеш кийчъелга. Брак яь цхьаккха моттиг теркал ца еш ца ютилга, из ца хилийтара де дезар делга.

Технически тIахьожама начальника нов. Могутина дIахайтад директоро брак ца хилийтара технически тIахьожама отдело кIезига къовсам лоаттабеш, брак еш яйна хIамаш тIера дIайоахаш хиларца цун болхлой машар лелабеш хилар.

Халкъа контролерий болх бовзийташ дола цхьа документ мара дац из. ХIаьта уж-м кIезига мичад. Халкъа контролераша проверкаш ярах хьахинна хIамаш пкъа дийца Iийнадац парткомеи завкомеи заседанешка. Цар проверкаш яьй болх беш йолча мощностех пайда мишта эц, болх бе йолаялийтанза йола оборудовани дIаоттаяь мишта лоаттаю, къахьегама дисциплина малагIча хьала тIа я, къахьегам лорабелгеи кхерамаленн техникеи мишта й, арахецача продукце дикал меллай, рационализаторий предложенеш юкъехухьилга, электроэнерги, тоIадаь фо, кислород дIаухийтилга мишта лел хьожаш. Рейдаши проверкаши еча дакъа лаьцад бIаьш болхлоша, инженерно-техническе болхлоша, «прожектористаша», рабкораша. Проверкаш еш оттаьча ерригаш а хIана яц аьнна йолча материалашка а хьежа бокъонца де дезарий решени тIанйцай.

Парткомеи администрацеи новкъосталца дукха хIама де вIаштIехьдаьннад общественни контролерий, Социалистически яхья итогашка хьежача электроэнерги кхоярах хIара квартале ахчан преми тел завода.

Социалистически доалахье мишта ледаю хьожаш яьча проверка итогех чIоагIа бехк баьб металлоконструкцей цеха начальника нов. Мелкумяна, берригa кулгалхой декхарийла баьб шо-шоай боахаме порядок оттае.

Доккхийча, пагахьа санна иштта аьлча мегe, проблемни дешашка хьожаш йолча заводской халкъа тIахьожама группо айхха бувзам лоаттабу болхлошца, цеховой группашцеи постошцеи, «комсомольски прожектора» отрядашца. Пар деш дола хоамаш терко йоацаш дисац, царех а иштта де доагIар ду.

Масала, металлоконструкцей цехера хоам бир, пролет хьалъеш болча «Грозпромстрой» треста СМУ-2 болхлоша дIакхоачаш ца деш дукха балхаш дита хиларах. Белггала аьлча, тхов тIа теха хIама пайдана яц йоахар хоама тIа. ДогIаш делхача хана тховнах Iочуухача ладаро оборудовани толхаю, лерттIа болх бе торо хилийтац.

Болх дикагIа дIабахьара вIашагIъеллача группа бюрос гIулакх къоастадари де дезар дари духьа тIабийхар СМУ кулгалхойи гIишлошъерий халкъа тIахьожама группа кулгалхойи. Цхьабакъда, хьатIабахка ланзар царна. Районни халкъа тIахьожама комитетагара новкъостал деха дийзар. Цул тIехьагIа безаме кхаъ хилар. Ца деш диса балхаш чакхдаьхад, тхов тоабаьб. Эггара тIехьагIа дийлхача догIаша хьахьекхар болх дика чакхбаьккха хилар. Цеха болхлоша дика могадир халкъа контролерашта карагIдаьнна хIамаш.

Ший декхар дика кхоачашдир химкомбинатера ена жалоба тохкаш хиннача группо. ЛоархIамера заказ кхоачаш ца деш бетташ доахийташ хиннача кузнечно-прессови цехо, халкъа контролераш юкъегIертачул тIехьагIа сихха кхоачашдир из.

Бакъдар аьлча, тхоах хIаравар, тхоай низ кхоачачохи торо йолчохи, мел лаьца а, къахьегамцеи йоакхонцеи юкъарча гIулакха юкъе дакъа лаца гIийртав, хIанз а гIерт. Цхьабакъда, тахан къаьстта а дикача дешаца хоаставе дог доагIа тха группа кулгалхо — модельни участка начальник, коммунист Константин Давыдович Емельяненко.

Ткъаь пхиъ шу да Константин Давыдовича заводе болх бу. Бераш кхоабача цIагIа хьалкхийна из комсомоле укхаза вахар, укхаза дIачуийцар Коммунистически парте мугIарашка а. Укхазара фронте вахар Лаьхенна хало тIаэттача шерашка. Вай котдаьнначул тIехьагIа укхаза юхавера тIема орденаши медалаши а йолаш. Балха воллашехьа а дешаш, по йистеяьккхар мехкдаьтта техникум. МугIарерча болхлочунгара ваьнна участка кулгалхочунга кхаччалца бола никъ хьабенаб цо.

Заводе мах бу Константин Давыдовича дика специалист-модельщик хиларах а, башха-дика общественник хиларах а, алхха дика саг хиларах а.

ХIаьта тха группа болх дика лелилга нов. Емельяненкос кулгал дика дар бахьан долаш да.

Н. ТИМОФЕЕВ,

«Красный молот» яхача завода халкъа тIахьожама группа бюро член.

ХАЛКЪА КОНТРОЛЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Халкъа тIахьожама МалгIабика комитето ший балха ларде диллад района боахамий органаша партеи правительстваи указанеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабелга.

Дукха нах юкъе а оаш проверкаш яьй «Корашта витринашта детта кизгаш кхом беш дIаахийтара хьакъехьа», «Тишa аьшки Iаьржа металли кийчдара пхая кхоачашъелга Iалашдара хьакъехьа», «Материальни ресурсаш нийса хьатIаяачаьйий хьажара хьакъехьа», «Мехкдаьтта сортимента турбаш малагIча хьал тIа я хьажареи царех пайда дикагIа эцара де дезарийн хьакъехьа», «Шоай ханнахьа мухьаш Iодоассаделга Iалашдареи машиннаькъа станцешкара уж хьаозареи хьакъехьа, «Мехка хин ресурсаш лораяра хьакъехьа» а кхыдола а партеи правительстваи даь соцамаш мишта кхоачашду хьожаш.

Шоай ханнахьа вагонаш Iойоассаяреи машиннаькъа станцешкара мухьаш хьаозареи деша СССР Министрий Совето енна поручени мишта кхоачашъю хьежачул тIехьагIа гучадаьлар, вагонаш шоай ханнахьа Iойоассаяреи Моздокерча машиннаькъа станцера мухьаш шоай боахамашка хьачуозареи дешаш тха районерча цхьадолча боахамий кулгалхоша из пачхьалкхен гIулакх хиларах тарра хIанз а къоастадеш ца хилар. хIаьта из бахьан долаш машиннаькъа вагонех пайда эцара коэффициент лохлуш, машиннаькъа вагонаш Iойоассаеш йола майдаш товараша дIалаьцa лоаттаеш хилар а пачхьалкхеннеи боахамаштеи зе деш хилар а.

Из дош цхьаккха а бехктокхам, па хеташ леладаьд нов. Данильханов начальник волча «Малгобекнефта» НПУ ОРС-а кулгалхоша. Алхха укх шера цхьан хьалхарча квартале теккхад 1119 сом гIод.

Проверко хьахьекхачох гIодаш тийкхад «Малгобекнефта» НПУ материальню - технически Iалашон конторо а, Райпос а, района кхыча боахамаша а.

Вагонаш соцаяь лоаттаеш йоагIачул дукхагIа ха яхийтар мегаргдоацилга боахамий кулгалхошна цIенхаштта дIаяьхад комитето, хьалийхад шоргара мухьаш Iодоассаделгеи цIаьзилгеи вIаштIехьдоаккхачара кхоачамбоацараш дIадоахилга.

Комитета заседане из дош дувцаро новкъостал дир боахамий кулгалхой бехктокхам лакхбе. ЙоагIачул дукхагIа вагонаш сайца латташ йоаха ха геттара лоацъе, хIаьта «Малгобекнефта» НПУ ОРС-о гIодаш кхы вIалла а теххаргдоацаш вIаштIехьдаьккхад гIулакх.

«Хин ресурсаш лораяра хьакъехьара» СССР Министрий Совета соцам мишта кхоачашбу комитета заседане хьежачул тIехьагIа соцадир, мехкдаьтта промыслови управлене промышленни предприятеша бз во кхоачачбеш хилар.

НПУ промышленни предприятеша производствашка гIолла болх баь чакхдаьнна бIеха, тIагIолла мехкдаьтта тIадамащ а лелаш дола хиш даим «Алханчуртский» канала чурча хи чу ухийт, хIаьта цар из чIоагIа бIехду, юххера а, дукха лаьтташ дIале пайдана доацача даха а хьайбаштеи нахаи дIадаргдоаца лазар тоха а тарлу.

Комитето терками нийцад предприятешкара Iамарч хила деззача хьал тIа леладара къаьстта приказ техад управлене аьнна, НПУ кулгалхоша денна дош.

Корашта детта кизгаш кхом беш дIаахийтара даькъе СССР Министрий Совето баь соцам кхоачаш мишта бу хьожаш комитето городерча гIишлой - ремонтни организацешка яьча проверко гучадаьккхар из учете эцареи дIаахийтареи гIулакха юкъе цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар. Иштта гучадаьлар цхьайолча объекташка сметах лаьрхIа хинначул дукха а дукхагIа кизга дIадахийта хилар. Комитето тIадилларах кизга кхом беш дIаухийтилга вIаштIехьдоаккхаргдолаш йола мероприятеш кийчъяьй организацешка.

Бакъдар аьлча, аз белгалдаьхача дешашца чакхдоалаш дац городской комитета дерригa гIулакхаш, комитета ден повестка тIа дукха за де дезар по хьаьда деш дола промышленностеи юрта боахамеи бытовой гIулакхаш дареи дешаш а.

Комитето дика кхетаду, халкъа тIахьожама группашеи постошеи чIоагIа новкъостал деш ца хилча производства еррuгача участкаша тIахьожам лоаттабаь городской комитет ярг ца хилар. Цудухьа боккха лоархIам бу цар балха.

Дика болх беш я 1-ча мехкдаьтта промысла, «Кавказ» яхача колхоза, геофизически база, дукха кхыйола халкъа тIахьожама группаши посташи.

Масала, 1-ча мехкдаьтта промысла халкъа тIахьожама группо эксплуатаци яра коэффициент лакхъяр духьа хоадамболлаш бола къовсам болабир кIоарга-насосни скважинашта шоазлагIа ремонташ ярца. КIоарга-насосни скважинай балха бокъонца анализ а яь, контролераша гучадаьккхар, шоазлагIа ремонташ яра бахьанаш скважинашта лаьтта кIал ремонт еча бригадай телеуправлене диспетчерски пунктаца лерттIа бувзам боацилга хилар. хIаьта пкъаза лаьтта кIал ремонт еча бригадай бехках скважинашта ремонт во еш хилар а.

Промысла кулгалхошта хьалхашка массехк дош а оттадаь, группо вIаштIехьдаьккхар лаьтта кIал ремонт еча скважинашта юкъера а телеуправленеи мехкдаьтта доахача боггадаштеи юкъера а бувзам лерттIа боалхилга. ХIанз шоазлагIа еш йола ремонташ дукха а кIезигъеннай.

Цхьаькха хIама а даьккхад контролераша гуча. Промысел балха кердача хьалашка ялале хьалхагIа цо С-100 яха 3—4 трактори массехк автомашини хьа а йийхе, царна кхоачамбалла бе болх а ца хулийташ, сайце лоаттаеш хулар. Группо промысла кулгалхой тIа а болаш ший заседане дийцар транспортах пайда эцара дош, промысла кулгалхошта тIадиллар цо транспортага бизза болх байтилга. Ца эшаш йола транспорт совнагIа ца а ехаш. Транспортах пайда эцара гIулакх лерттIадаккхарах хIанзле а дукха рузкъа кхоадаьд промысле.

Группа председатела, коммуниста нов. Тюнникова кхетамца кулгалду группана доккха новкъостал деш йолча халкъа тIахьожама посташта. Цар «Комсомольски прожекторaца» айхха бувзам а болаш къовсам лоаттабу хийи электроэнергии йоаярца.

ЛоархIамера дешаш гIеттаду «Кавказ» яхача колхозерча коммунист нов. Астрасова Александра Васильевна председатель йолча халкъа тIахьожама группо.

Ший практически балха тIа колхоза парткомеи правленеи денна деча новкъосталах ког гIортоага ю группо. Гучадаьха кхоачамбоацараш группо, колхоза парткоме, правлене дувца а дувцаш, уж дIадоахаргдола хьадда мероприятеш уттаю. Балца тIа брак яьча, къахьегама дисциплина толхаяьча, кхом боацаш халкъа рузкъа доадаьча, хьурмат доацаш техниках, электроэнергех, доагорах, хих, тайп-тайпарча рузкъаехи материалехи пайда ийцача наха чIоагIа бехк бу.

Дика гIулакхаш дукха карагIдаьннад геофизически база, тохкама кIоарга бурув деттача № 1 йолча контора, кхычахьарча халкъа тIахьожама группашта.

Цхьабакъда, белгалдаккха доагIа, халкъа тIахьожама городской комитето шоашта тIадехка декхараш тха района халкъа тIахьожама хIара группо, хIара посто дизза кхоачашдергдола гIулакх хIанз а вIаштIехьдаьккха ца хилар.

Из гIулакх тоадара цахаддаш къахьегаргда оаха.

П. БУСЕВ,

МалгIабика района халкъа тIахьожама комитета председатель.

НОВКЪАРЛЕНАШ НИЙСЛОЙ А

Соахка гурахьа йийнача ка болча культурай чIоагIа хьувкъам кхебаьча Ведана района Кирова цIерахча юртбоахама артели колхозкоша чIоагIа терахи тIабахийтаб хьатIадоагIача юбилейни шера хьувкъама дарз йолдира.

Укх шера ка бола ялат кхедеш даьхача доккхийча толамех кхоачам баь Iац кхаш леладераш. Берригача колхозе юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 23,3 центнер кIа даьккхар, план 12 центнер йолча.

Кхьайолча участкашкара хьувкъам кхы а дакхагIа ба.

Шийна гIулакх дарга, кулг тохарга хьежжа канаьрша беркат лу доаман хьаьнача лаьтто. КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъеш дукхагIа ялат даккхара, лоаман хьалашка лаьтта дукха шерде йиш ца хилараx, хIара гектара хьувкъам лакхбе гIерт кхаш леладераш.

Иштта ше гIулакх деча 53 гектар йолча участка хIара гектара хьувкъам лакхбе лаьрхIар № 2 йолча полеводчески бригада бригадира М. Атуева. Ший къахьегама творчески уйла тIа а йохийташ, совлен средствааш дIа ца йохийташ къахьегам нийса вIаштIехьбаьккха, йолаш йолча техниках агротехнико дIа мадеххара бизза пайда эцаш къахьегарах хIара гектара тIара 41,75 центнер кIа даьккхар цо. Из боккха толам ба. Бригадо кIа дIадийна лаьтта дика гIулакх даь дар. Цул совгIа ханнахьа бIаьсти хIара гектара 150 килограмм кхоачийташ аммиачни селитра тессар. Дикача лаьтта кондиционни фу дIадер кхоачамбац закха хьувкъам кхебара. Агротехнико дIа мадеххара дIадийнача ялаташта тIехьагIа а дукха гIулакх эш. Ерригача майда тIа ханнахьа оасар дир.

ДIахо а ялат дукхагIа даккхара шерра къовсам лоаттабу колхоза кхаш леладераша. Даьха толамаш чIоагIдарал совгIа, уж дIахо а лакхдара хIанзле дукха даьд.

КIотаргаши гувнаши хинна 50 гектар мукъа а яьккла ялат дIаде кийчдаьд.

«Безостая-1» яхача кIина фу кхыча боахамашкара кийдра оаха хIарлаца, хIаьта укх шера ткой дар да оака дIадуир. Цо лоддерга ялат дахкарга дIадодар.

Цхьабакъда, ялат дIадувча цхьанца новкъарленаш нийслу. ДоагIаш мехиллар керттера оахам дале минеральни удобренеш товса лаьрхIадар оаха. Удобренеши техника запчасташи эцара кредит лац госбанко, йолаш йолча положенех, колхоза финансови хьалашка хьежжа доацаш из дала декхарийла дIе а. Из бахьан долаш минеральни удобренеш ца товсаш дIадув хIанз гурахьа дув ялат. ХIаьта а боахама чурча торонех бизза пайда ийца, хьатIадоагIача Октябра 50 шу дузача шера сийна дукха совдаккха лерхI ялат.

ХIанзле 250 гектар дIадийнад гурахьа дув кIа. Юхейиса цхьа бIаь гектар лоаццача хана дIайийна довло лерхI оаха.

Ялат дIадувча лакхара хьокхамаш гойт трактористa Хамсуев Патас. Лоаман хьалашка хала дале а дика лелаю цо ший агрегат. Лаьтта дужача фуга дика хьож сеяльщик Турачев IабдулХалат.

Белгалдаккханза даргдац зяьб ахар воча хьала тIа хилар. Ялат дIадувча техника тоъац, пхаш, зяьб аха трактор хьожаяц районни «Сельхозтехника».

Дика кийчо яьй колхоза хьайбаш леладераша. Хьайбашта кхоачамхиллал гIожеи мошеи доакъар Iалашдаьд. Уж чулаттаргдолча помещенешта ремонт яьй. Цул совгIа цхьа бIаь бежана лаьрхIа керда коровник а хьалъяьй.

З. МУСАЕВ,
Ведана района Кирова цIерахча колхоза председатель.

Дика балха толамаш дахарца цIи хеза ва Одесски областа Фрунзенски района Октябрьски революце цIерагIча колхоза комбайнаца хьувкъам чуийбара мастер Захар Захарович Кравченко (сурта тIа).

Ялат хьокхача укх шера 400 совгIа гектара тIара ялат чуийца а ваьнна хIанз гидуаргаш чуэцаш ва из.

ДIаяхача семилеткагIа тIехдика къахьегарах Социалистически Къахьегама Турпала цIи еннай къахьнагIволча комбайнера З. З. Кравченкона.

Сурта тIа: комбайнер З. З. Кравченко.

А. Фатеева сурт.

Хьайбашта—дика Iалашо

ЛоархIаме къахьегама толамаш даьхад укх шера тха районерча хьайбаш леладеча фермай болхлоша. Пачхьалкхенга хьайбай продукци йохкара ийс бетта план тIехкхоачашъяьй: дулх дохкара план 101,4 процент, шура — 110 процент, фуаш — 100 процент, тха — 132 процент. Хьайбай продукци дика Iалашъярца белгалъяьннай «Южный» яха совхоз. Пачхьалкхенга шура йохкара шера план барайттлагIча сентябре кхоачашъяьй укхаза.

Укх шера вIаштIехьдаьлар пар. дIалахача шера хьалхарча ийс бетта хIара Iаттагара яьккхачул 504 килограмм дукхагIа шура яккха.

Пачхьалкхенга дулх, шура йохкара шера план биъ бутт хьалха кхоачашъяьй Ленина, Куйбышева цIерахча колхозаша, «Автуринский» яхача совхоза шоллагIча отделенерча шурий - товарни ферма. Белгалдеза, Куйбышева цIерагIа колхов хIанззална тIехьюсаш хиннагла.

Районе дIадахача шера ийс бетта хIара беттача Iаттагара яьккхачунца нийсйича укх шера 156 килограмм совъяьккхай шура. Иштта, еррига йоккха шура лакхъялар бахьан долаш района боахамий вIаштIехьдаргда пачхьалкхенга шура йохкара шера план цхьа бутт хьалха кхоачашъе. Района хьалха латтача боахамаша хьайбаш дебадар лох ца деш пачхьалкхенга дулх дохкара шера план 200—300 процент кхоачашъяьй.

Ерригача районе 17572 совгIа тонн гIожа доакъар Iалашдаьд, планах Iалашде дезачох 84 процент хул из, цу даькъе йол 10060 тонн е 101 процент Iалашъяьй. ХIанз района боахамаша толамца Iалашдеш латт моша, концентрировани доакъараш, цу гIулакхо дог гIоздоах. Дика кхетаду болхлоша тешшаме доакъара база ца хилча хьайбай продукци лакхъе йиш йоацилга.

Хьайбаш дика Iангара дахара доакъара база чIоагIъяьяле а помещенеш кийчъяра гIулакх ледара да.

Iалаьмата во кхоачашду цу хьакъера шоай декхар республика гIишлошъеча организацеша. Хьалъе йолаьча латт 1200 бежана йола коровники 900 Iасана лаьрхIа телятники. Эгтара йоккхагIа йола гIишлош Куйбышева цIерахча колхозе я. Деррuгача боахамашка хIана дац аьнна, хьалду коровникийи телятникийи гIирсаш. ХIаьта хьалдоладаь уж цхьаннахьа чакхдаланза латт. Iагаьна дац, нагахьа санна республика гIишлошъеча организацеша цу объекташкара балхаш сиха ца дойя кхо эзар бежан ара дусаргда. Из чIоагIа кхераме да района боахамашта.

«Автуринский» совхозе биъ мугIарах хьайбаш лоаттаде лаьрхIа коровник хьалъеш йола дийттлагIа шу да, хIанз а хьалъяь яланза чура тхов тилланза я коровник.

М. МАХАДЖИЕВ,
Шаьла районни юрта боахама производственни управлене керттера зоотехник.

ИШТТА БАЬККХАР ТОЛАМ

Ер кхоалагIа шу да «Ингушский» яхача совхозе шекар свекла кхею. Дагаух шекара свекла эгтара хьалха дIаювча шера цхьаболча совхова болхлоша цу гIулакха раьза боацаш дийцараш. КIезига бацар шекара свеклах пайда баргхиларах шекбараш.

Из лоархIамера юрта боахама культура кхеяра опыт яцар совхоза болхлой, хIаьта из культура дIае, аьнна хьакъоастадаь хинна лаьтта а дацар дика. Мичча тайпара дале а шекара свекла дIадийнача эгтара хьалхарча шера 28 эзар сом совхоза пайда баларах хайра из культура пайдане йолга. Планах хIара гектара тIара чуэца езар 170 центнер яр, хIаьта 175 центнер чуийцар. Иштта дар юххьанца шекара свекла кхеяра совхоза даьха толамаш.

Чакхдаьлар цхьаьвха цхьа шу. ХIара болхлочо, специалиста дика кхетаду из пайдане культура кхеяра боккха теркам тIабакийта безалга, из дукхагIа дIае езалга. Иштта, укх шера шекара свекла дIае езаш хинна лаьтта кийчде болабелар совхоза болхлой дIадахача шера гурахьа дув кIа чуийца доаллаше а. Лущени йир, цул тIехьа 30 сантиметр кIоарга лаьтта аьхар, хIара гектара тIа цхьацца центнер суперфосфат а тассар. Гуйра тIехьаяхача цIаькха а аьхар лаьтта 12 сантиметр кIоарга. БIаьстан юххье, кхашкара лоа дIадоаллаше а шекара свекла дIае лаьрхIача кхашка араялар агрегаташ лаьттанца тIоадал соцае. Дика дIадихьар шекара свекла дIаелехьа кхаш кийчдара балхаш, Iалашзир дикал лакха йола «ялтушинский» яха фу.

Март бутт бовш дIадоладир шекара свекла дIаера балхаш. Шоай болх дIаболабир гектарникаша а. Еррига а 200 гектара тIа дIайийна шекара свекла кхеяра балхаш деш гектарникаш бар. Шекара свекла хьувкъаяра дукха къахьега дийзар свекла кхерий. Дерригa де дезаш хинна балхаш агротехника дIалеххача тайпара дир. Къаьстта дика къахьийгар совхоза кхоалагIча отделене болхлоша. 140 гектара тIа дIайийнай шекара свекла. Ахкаи деноцка арабаьлар свекла кхеераш кхашка хий дилла. Яккхийрзача лаьтто дукха чудуар хий. Эшача хана кхашка хий диллара чIоагIа къахьийгар тракторно - полеводчески бригада кулгалхочун гIончa волча Евлоев Хасмухьмада. Шекара свекла дIайийнача кхашка хий дилла тоайир цо низ бола хьалха еха лаьтта насос.

ХьатIакхаьчар шекара свекла чувна ха. ЧIоагIа хьувкъаяь шекара свекла чуэцаш латт хIана болхлоша. Ер шоллагIа шу да СоагIапчара эгтара воаккхагIча болхлочо Боков Асе шекара свекла кхею.

ДIадахача шера ше гIулакх даьча участка хIара гектара тIара 320 центнер шекара свекла кхейир ше яхаш дувц Асе. Шин гектара тIара 820 центнер шекара свекла чуийцар цо укх шера а. Ерригача районе цул тIех шекара свекла хьувкъаяь болхло вацар цхьаккха а. ДIадахача шера хьинаре къахьегарах 120 килограмм шекари 480 сом ахчеи делар шийна совхозо, хIаьта укх шера кхы а дукхагIа пайда хургба сона яхаш дувц цо. Ше шин гектара тIара кхеяь шекара свекла еррига а дIаяьхьийтай цо шекара свекла дIанйеча пункте.

Иштта хьинаре къахьийгад шекара свекла кхеяра гектарникаша Дзейтова Райхьанта, Аушева Пердовса ккычар а. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 380 — 390 центнер шекара свекла чуийцар цар.

Совхоза кхоалагIча отделене коллектива планах пачхьалкхенна 1500 тонн мара дIаяла ца езача хIанале 2300 тонн дIаеннай. Укх шера пачхьалкхенга 3000 тонн гаргга шекара свекла дIаяла дага ба отделене болхлой.

Иштта дика шекара свекла кхеяьй совхоза цхьоалагIча отделене а. Укх отделене а хьинаре къахьегарца белгалбаьннаб Яндиева Аня, Хамхоева Роза. ДIадахача шерашка шекара свекла хьувкъаяр бахьан долаш «За трудовую доблесть» яха медалаш елар царна. Цар а юкъера лаьрхIача 380 центнер шекара свекла чуийцай хIара гектара тIара.

Шекара свекла дика хьувкъаяр, из чуэцара балхаш сиха дар бахьан долаш совхоза вIаштIехьдаьлар, МалгIабика района боахамашта юкъе пачхьалкхенга шекара свекла йохкара план эгтара хьалха кхоачашъе. Планах 3000 тонн мара йоацача, нийслагIа октябрь тIакхоачаш совхозо 3500 тонн шекара свекла еххай пачхьалкхенна. Шекара свекла чуэцара балхаш деш да хIанз а, хIаьта пачхьалкхенна 5000 тонн шекара свекла дIаяла дага а ба совхоза болхлой.

Нагахьа санна дIадахача шера шекара свекла кхеярах совхоза 105 эзар сом пайда хиннабале, укх шера из пайда дикка лакхлургба.

Шекара свекла чуэцара балхаш хIанз чакхдаьннадеце а хьатIадоагIача советски Iаьдала юбилейни шера хургболча хьувкъама дикка йоакхо яьй болхлоша. Шекара свекла дIае 300 гектар лаьтта кийчдаьд, из да дахача шера шекара свекла дIайийначул 100 гектар дукхагIа.

ХIанз гу совхоза болхлошта мел пайдане юрта боахама культура я шекара свекла, хIаьта цох бизза пайда а эцаргба совхоза.

В. ТАГУРОВ.

ЧЕБОКСАРЫ. Чулочно - трикотажни фабрико караерзаьй эластинах лакха дикал йола маIача маьха пазаташ арахецилга. Нейлоновичарал чIоагIагIа а фо дика чакхдоалийташ а я уж. Ер шу далалехьа итт тайпара сурташ тIадола пазаташ арахецаргья фабрика коллективо.

СУРТА ТIА: мастера гIонча Маврин Леониди вязальщица Иванцова Фаинаи кердача пазатий дикалга хьожаш ба.

В. Войтенко сурт.
ТАСС фотохроника.

КАРАГIДИЙНАРАШИ ДЕ ДЕЗАРАШИ

Кхачан промышленноста берригача болхлоша, специалисташа чIоагIа гIалбаха тIайийцар шоай деза ди оттадолда аьнна СССР Лакхехьарча Совета Президиума «1966 шера 30 августе арадаьккха Указ. Укх шера эгтара хьалха дездир из.

КПСС XXIII-ча съездо дерригача халкъа хьабийлар дIахо а экономика, культура, къахьегамхой вахар лакхдара бокъонца бола никъ, дика перспективаш.

Коммунизма материально - техническим база хьалъеча новкъа вай общества боаккха гIа ба хIанз мехкo дIайолаяь керда, бархIлагIа пятилетка. Укх пятилетках хьалхагIа дIаяхача пятилеткашка хинначарел лакхагIча темпашца халкъа боахам дегIабоалабе аьнна оттадаьд, белгалъяьй социально - экономически программа.

Масше тайпара а дика а кхачан продукташ бахача наха кхоачамхиллал лоаттае декхарийла йола кхачан промышленность дегIайоалаяра йоккха терко ю. Кхачан промышленноста продукце боарам пятилетка шерашка 1,4-зза лакхлургба. Дикка дукхагIа хилийта лерхI дулх, консерваш, шурий продукташ, маьхх, булкаш, кондитерски хIамаш, кхачан кхыйола продукташ.

Берригача советски наха, санна шоаш кхо ца беш къахьег вай НохчГIалгIайчен къахьегамхоша а керда пятилетка кхоачашъеча, шоашкара доагIа дизза даькъа лоац вай дукха еза Даьхе дIахо а чIоагIъяра юкъе.

Семилетка керттера декхараш кхоачашдир вай республика къахьегамхоша. Промышленни производства беррига боарам ворхI шера шозза лакхбеннаб. Семилетках планал тIех, 72 миллион сома продукци яьккхай. Къахьегама овсарле 1,5-зза совгIа лакхъеннай, продукцега дIадолар лохдара чотах 38 миллион сом кходаьд. Белгалдаьнна толамаш даьхад юрта боахама, Iилма, культура къахьегамхоша.

Кхачан промышленность дегIайоалаяра партеи правительстваи йоакхо еш хилара дика хьахьокх вай Нохч - ГIалгIай республико а.

Революци хилалехьа хIанз вай республика йолча территоре тIа еррига а кхачан промышленноста пхи предприяти мара яцар, верригa болх беш хиннар 248 саг а волаш. Цу предприятей валовой продукци еррига 121 эзар сом яр хувцалуш доацача маьхех лаьрхIача.

Керда пятилетка йолалуш республике хьал а яь болх беш я кхачан 291 предприяти, 10 эзар гаргга саг къахьегаш а волаш. Царех аханел дукхагIбараш кхалнах ба. Ерригача предприятей валовой продукце боарам 142 миллион сом ба е 1913 шера хинначул 192-зза дукхагIа.

Духьала дIалахача укх ворхI шера республика кхачан промышленность дегIаяра дIадахийна 23,9 миллион сом, болх бе йолаялийтай шекар ду завод, дулха комбинат, шура чакхйоаха пхи завод, маьхх еш йола пхи завод, кхы цхьайола предприятеш. Керда хьалъяь еррига предприятеш кердача техникаца Iалашъяь я.

Парте XXIII-ча съезда решенеша йоккхий керда перспективаш хьаел республика кхачан промышленноста хьалхашка. 1970 шу тIакхоачаш валовой продукци 192,6 миллион сома маьхха лакхлургья, 1965 шера хинначунга диллача 135,2 процент хулаш лакхлургья из, маьхки булкаши 1,3-зза дукхагIа хьаергья, шекар 2-зза дукхагIа доаккхаргда, дулхи дулха продукташи — 1,3-зза совгIа, мерзача шурий продукташ — 1,5-зза гаргга, консерваш — 1,5-зза дукхагIа хьаергья.

Дикка дукхагIа доаккхаргда йий, чхьагIар, къаракъ, кхерта бохабеш доаца малараш.

Пхе шера планах керда предприятеш хьалъярга а йолаш яраш эргаяьха тоаярга а 39 миллион сом дIадахийта лерхI.

Парте XXIII-ча съезда Директиваш кхоачашъеш кердача пятилетка хьалхарча шера вай республика къахьегамхоша доккхий толамаш даьхад. Республика промышленносто укх шера 9 бетта валовой продукци арахецар план 103,3 процент кхоачашъяьй. соахка цу хана енна хинначул 15,6 процент дукхагIа продукци а луш.

Хьалха а латт, дикагIдола толамаш а даьхад мехкдаьтта, химически, машинаш еча промышленноста болхлоша.

Кхачан промышленноста болхлоша укх шера сентябрь бетта йоагIа план 105,5 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа 6,1 миллион сома маьхха продукци арахийцай. Дикача хьокхамашца а дог гIоздаьнна а накъабахар шоай дезача денна «Грозвино» объединене, Грозненски гормолзавода, шекара завода, № 4 йолча маьхка завода, макаронни фабрика, Серноводски «минвод» яхача завода, йий деча завода, Сунженски района кхачан комбината, кхы цхьайолча предприятей болхлой.

«Грозвино» объединене коллективо 9 бетта йоагIа план 111 процент кхоачашйир. Планах гектара тIара 50,4 центнер яккха йоагIача мегта 58,2 центнер гаргга комсаш яьхар. Комсаш яхара план кхоачашъяьй, шу чакхлала йисача хана планал совгIа кхы 18 эзар тонн комсаши 1,2 миллион декалитр чхьагIарй лургда.

Нохч - ГIалгIай шекара заводо укх шера эгтара хьалха караерааяьй свекла чакхъяккхара завода проектни мощность, хIанз планал тIех свекла чакхйоаккхаш а я.

Предприятей коллективаша семилетка задапеши кердача пятилетка хьалхарча шера 9 бетта плани толамца кхоачашъяра доккха новкъостал дир партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша болхлошта юкъе беча боккхача организаторски политико - кхетамен балхо.

Планаш кхоачаши тIехкхоачашияра тIехьа доаттабеча къовсаме эгтара а тIехйола чIоагIало я коммунистически къахьегама тIехьа доаттаю яхь. Кхачан промышленноста болхлошта юкъе шерра яьржача цу яхьа юкъе дакъа доацаш 17 эзар совгIа саг ва. 7 эзар саг юкъе вола 326 бригадеи 97 цехи я коммунистически къахьегама коллектива сийлен цIи яккхара тIехьа яхь лоаттаеш. Кхо эзар совгIа волча саго коммунистически къахьегама ударник яха цIи яьккхай, 38 цехаи 194 бригадаеи коммунистически къахьегама коллектива цIи еннай.

Тахан кхачан промышленноста болхлочун Ди эгтара хьалха деэдеш вай доагIаш дола сий ду республика кхачан предприятешка хьалха латтарйй.

Боккха кхаъ хилар семилетка заданеш толамца кхоачашъярах СССР кхачан промышленноста 59 болхлочоа совгIаташ даларах. Царна юкъе я Грозненски маьхка комбината бод беш йола Валентина Ивановна Шепелева. Вай Даьхен эгтара а тIех дола совгIат Ленина орден еннай цунна. Из доагIаш денна совгIат да. Вай республика кхачан промышленноста ветеран йолча Шепелевас Грозненски маьхка комбинате болх бу 30 шу совгIа ха я. Берригa шийниз а шийна ховр а дIалу Валентина Ивановнас производства технологи эргаяьккха тоаяра, маьхки булкаши дикагIа арахецара. къахьегамца коммунистически гIулакхаш доагIаш хилара хьокхам тел, семилетка план хапал хьалха кхоачашйир цо.

«Къахьегама цIеча Байракха» орден еннай Ачалкхерча минеральни хин завода шушаш дIакъувлача болхлочоа Булгучева Суламбика Аьсета, Грозненски маьхка комбината газосварщика Голубев Александр Семеновича, — «Грозвино» Наурски чхьагIар деча завода болхлочоа Валентина Аркадьевна Диденока, Грозненски йий доаккхача завода йий кхехкадеча болхлочоа Александра Михайловна Кавалера, Ассински консервни завода консерваш кхехкаеча Марфида Николаевна Казаковцевайна, Грозненски консервни завода этикеровщицана Мария Андреевна Коноваловайна.

12 болхлочоа «Знак почета» яха орден еннай, иттанена — «За трудовую доблесть», иттанена «За трудовое отличие».

Таханарча дезача денца дуваденна дукха болхлой ба «РСФСР-а социалистически яхьа отличник» яха значок енна.

Кхачан промышленность дегIайоалаеш даьха толамаш дувцаш вайна диццала йиш яц балха юкъера кхоачамбоацараш а. 11 предприяти я 1966 шера 9 бетта план кхоачашца еш, 1 миллион сома маьха продукци ца луш йисай из бахьан долаш. Республика кхачан промышленносто кхоачаш яьяц консерваш, кондитерски издолеш, дулха продукташ, кхыдола кхачан тайпаш арахецара план. ХIанз а цхьацца йолча предприятеша арахецаш йола продукци вай таханарча дено дIадехарашa маьхкара дика яц. Цхьайолча предприятешка хIанз а лоха я къахьегама овсарле, хIаьта продукцега дIадодар лакха латт.

Кхачан промышленноста мощносташ лакхъяра, къаьстта лоархIам болаш да гIишлош чеккагIа а дикагIа а хьалъяр, капитальни вложеней эффективность лакхъяр. Цхьабакъда, капиталовложеней боарам укх шера 9 бетта кхоачашъяьяц дуккхьал цхьан «Грозвино» мара. Еррига Нохч - ГIалгIай АССР кхачан промышленноста министерство хьайийцача гIишлош хьалъяреи объекташ эксплуатаце дIаялареи план кхоачашъеш яц.

Кхачан промышленноста, гIишлошъеча организацей болхлой декхарийла ба капитальни вложенеш йизза караерзаергйолеи предприятеш шоай ханнахьа болх бе йолаялийтаргйолеи гIулакхаш де.

1967 шера январь бетта денз предприятеш планированеи экономически стимулированеи кердача системага йоахаш боккха болх бе беза кхачан промышленноста болхлой. Кердача хьалашка предприятеша толамца болх бе йиш хургйола хьалаш Iалашдеш гIулакхаш де деза.

Республика кхачан промышленноста партийни, профсоюзни, комсомольски организацеи боахамий кулгалхойи декхар да предприятей а хьалъеш латтача гIишлой а балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахар, ерригача предприятеша планаш кхоачашъяра йолаш йола резерваш оарцагIъяхар, Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 49 шу дизара республика кхачан промышленноста болхлой баха мабоагIара накъагIолга вIаштIехьдаккхар.

1967 шера январь бетта планировании экономически стимулировании кердача системага предприятеш яхара кхачан промышленноста болхлоша кхоачашде дезараш доккхий балхаш да.

В. СУХИН,
Нохч - ГIалгIай АССР-а Министрий Совета председатела заместитель.

МЕХКДАЬТТА ДОАККХАЧЕИ БУРУВ ТОХАЧЕИ — АВТОМАТИКЕИ ТЕЛЕМЕХАНИКЕИ

Укх деношка Грозне хилар мехкдаьтта промышленноста предприятей балха автоматикеи телемеханикеи юкъейоалаяра деша хетаяь Ерригсоюзни совещани. Цу совещане дакъа лаьцар «ВНИИКАнефтегаз» яхача московски институтон цун филиалашеи, Московски Iилма-тохкама институто, академика Губкина цIерагIча Московски учебни институто бахкийтача боккхагIа болча специалисташа. СССР мехкдаьтта доаккхача министерства, приборостроене, мехкдаьттаи газоваи промышленноста мехка тайптайпарча районашкара бахкийтача викалаша.

Совещане белгалдир укх пятилетках хьалхагIа дIадахача итт шера даьккхар миссел мехкдаьтта даккха дезалга.

Мехкдаьтта доаккхача предприятешка къахьегама овсарле лакхъяра, цар технико - экономически хьокхамаш тоадара ларх — ерригача производственни процессашта автоматикеи телемеханикеи юкъеяхьар да.

Совещане белгалдир автоматикеи телемеханикеи мехкдаьтта доаккхача промышленносте кхоачамхиллал юкъейихьа ца хилар а, хIаьта автоматика системаш хьаяра балхаш мехка дуккхача Iилма-тохкама институташка, конструкторски бюрошка ду. Цар болх нийсса вIаштIехь ца баккхар бахьан долаш цхьаннахьа ду балхаш кхычахьа а деш нийслу. Хила беззача боараме бац автоматикеи телемеханикеи эксплуатационни ремонтни службай болх а.

Бакъда Совещане белгалдаьккхар автоматикеи телемеханикеи балха юкъелхьара Союза ерригача мехкдаьтта доаккхача районашта юкъе хьалха латташ Нохч - ГIалгIайче хилар. Укхаза, дикка толамаш даьхад.

Автоматикаи телемеханикаи дикка средствааш юкъеккхахьа йолайир «Грознефть» объединене промыслашка 1957 — 1958 шерашка.

Балхаш деш яр юххьанца «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене конструкторски бюрои, дIахо «ВНИИКАнефтегаз-а» Грозненски филиала.

Юххьанцарча хана кIоарггача насосни фондана телемеханизаци е йолайир цул тIехьагIа автоматизаци е яьхар резервуарни нормаш, мехкдаьтта насосни станцеш, хи насосни станцеш, компрессорни станцеш, групповой установкаш.

ГМ-4, ГЧФ яхача системех телемеханизаци яь яьккхай кIоарга-насосни ерригача скважинашта.

Уж шаккхе а система кийчйир Грозне промыслови мастерскешка. Из бахьан долаш хьаяь аппаратура хила еззача тайпара дика яцар. ХIаьта а цу ханарча техника боараме яр уж. Дуккхача шерашка царна эксплуатаци яро хьахьеккхар уж системаш тешаме хилар. цунца цхьана белгалдаккха деза телединамометре датчикаш эсала хилар, бувзама линеш цо наг-нагахьа сецаеш хилар. Бувзама линеш тIа деча отказаша ерригача системе деча отказий 40 процент дIалоац. ГМ-4, ГЧФ системашка хьежача ГЧФ система частотно-фазови яр дикагIа йолаш гучаьннай. ГЧФ система аппаратура 1959 шера СССР ВДНХ-е хьокхаш хиннай, хIаьта хьалхарча степена диплом а еннай цунна.

ВорхI-бархI шер промыслашка балхаш ма даьдий цу аппаратураша, хIанз шоашкара доагIар хьаденнад. Цудухьа уж хувца еза специализированни заводаша арахецача кердагIа а дикагIа а йолчарца. 1967—1968 шерашка «Нефтехимавтомат» яхача опытни заводе еш йола серийни арахеца йолаергья ПАТ яха бувзама проводной канал дола система, дIа-юха нийсбара силови сетех бувзама каналий хьисапе пайда эцаргбола телемеханически аппаратурай Нальчикски заводо караерзаеш йола «Кентавр» яха система. «ВНИИКАнефтегаза» Грозненски опытни заводо хьаяь «Кентавр» яхача система опытни образец промышленни эксплуатаци е «Сунжанефть» НПУ группо замерни установкашка диспетчеризацена лаьрхIа оттаеш я.

«Кентавра» системера бувзама тIехдика канал хIанз «Старогрознефть» НПУ бурув деттача контора диспетчерски пункте бурув детташ латтача скважинай керттерча параметрай телеизмерени еча юкъедихьад. Хьалхарча кхаь комплектах дика пайда баьннаб.

Мехкдаьтта скважинай дебита бустам баккхара процессашта автоматизаци елга мехкдаьтта доаккхача предприятешта комплексни автоматизаци яра даькъера цхьа звено я.

Кхы мел йолчун перспективнегIа я дебит тарзаца озара метод. Из дIаоттаяь доза дола коачал хьачуеча из озара а, хIаьта из массаза оз из дархIара а хьисапе нийсъяь я. Из иштта ца хилча дукхала (объема) хьисап нийса хилац. Коачах, дикъах, хица увш е ца увш удельни дозал бе-бе хул мехкдаьтта. «Грознефта» промыслашка гидростатически озаш долча тараза дебитомерий, грузорычажни весоизмерительни устройствай дуккхача конструкцешта тохкамаш даьд.

ДВН-1 яха грузорычажни тараза бустама устройство йолча дебитомера 1965 шера «Старогрознефть» НПУ III-ча промысла Ташкала яхача участке баь промышленни тохкам толаме чакхбаьлар, хIаьта Къилбаседа-Кавказа совнархоза ведомствашта юкъерча комиссе мога а яь хьайийцар из.

Укх шера из тайпа кхы кхо дебитомер хьа а яь дIаеннай «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управленена.

ДВН-1 яхача дебитомерий кхоачамбоацар фуд аьлча, из конструкци технологически чоалхане хилар да. Из бахьан долаш шерра промышленни дIаяржац из.

1965 шера тохкам бир тараза магнитоупруги датчиках пайда эцаш йолча ДВН-2 яхача дебитомера. Магнитоупруги датчик оттаяро торо хилийтар дебитомера замерни емкостий конструкцеш дикка чоалханегIа е а уж тешамегIа хилийта а.

1966 шера уж тайпа ши дебитомер йир. Царех цаI «Старогрознефть» НПУ III-ча промысла Ташкала яхача участке я, хIаьта вож мехкдаьтта доаккхача промышленностеи приборостроене промышленностеи ведомсташта юкъерча комиссе укх шера июнь бетта могаль хьийцай.

Укх тIеххьарча шерашка мехкдаьтта доаккхача дикка юкъеяхай эгтара перспективнегIа дола мехкдаьтта а газ а хьагул а деш лакхача давленех цхьан турбагIа дIаухийта система.

Цхьабакъда, йоккха напор йола цхьан турба система дебит юсташ дикка новкъарле ю. Дуккха газ йов. Диста даьнна мехкдаьтта коллектора юхачудотташ дукха къахьега дезаш хул.

Уж кхоачамбоацараш юкъера дIадахар духьа «Грознефть» объединене заказах «ВНИИКАнефтегаз» Грозненски филиале кийчъяьй ДУГ-2 яха групповой замерни устройство. Цо лакха давлени йоллашехьа ханаца нийсъеш оттаьча порцей мел дозал да хьахойташ регистраци ю. ДУГ-2 тараза магнитоупруги датчикаца бу болх. ХIанз Хаян-Кертерча 28-ча скважине, «Малгобекнефта» III-ча промысла 839-ча групповой установке, кхычахьа тохкамаш деш я уж.

Мехкдаьтта доаккхача промышленносте тIехь-тIехьа кIоаргагIа хул скважинаш, дегIайоагIа бурув тохара сухал, цар эффективность. Цхьабакъда, бурув тохара дикалга диллача дикка юхаувз тайп-тайпара контрольно-бустамий прибораш ца хиларах, нагахь уж хилча технологически процесс дикка тоае йиш хургьяр. ХIанз буровойшка йолча тараза индикатораша хьахьокхар 12—14 процент нийса доацаш хул. Из да конструктивни кхоачамбоацараш бахьан долаш. Цудухьа хIанз давлене тIахьожам манометрашца лоаттабу.

Цу дерригача кхоачамбоацараша хьалхадоакх скважинана бурув тохача, ремонт еча, оборудованех бизза пайда эца безаш хилар, инструмент, оборудоване узлаш йохаргйоацаш дика лелае езаш хилар, къахьегама овсарле лакхъе проходка хIара метрга дIадодар чухнахьадаккха дезаш хилар.

ХIанз «Октябрьнефте» промышленни тохкам беш я электрически дистанционни манометрай 4 комплект. Скважинашкара обсадни турбаш тIахьувзаеча хана цар низ мел-б бусташ йола низа индикатораш я хIанз «Октябрьнефта», «Старогрознефта» НПУ-шка, «Грознефтеразведка» яхача тресте; бурув деттача Карабулакски конторе тохкамаш деш.

Тайп-тайпарча тампонажни балхашта давленена тIахьожам лоаттабу аккумуляторашца болх бу регистраци еш йола манометр а я хIанз тохкаш. Промышленни хьалашка техкай бувзама электрически каналашта меттел бурув детта турбаш а йолаш скважина зула яьннайий хьожаш йола телеизмерене система.

Вайна гуш махиллара, конструкторий, Iилмахой балхах доккха беркат доал. Бакъда, бIарччача промыслашка, промыслови управленешка, бурув деттача конторашка комплексни автоматизации телемеханизации е хIанз гаьна да.

Мелла аьлча а, хIанз вIашагIа кхийтта вIаши дага ма баьннабий, эшар, доацар, де тарлургдар фуд ма хайнадий Iилмахошта, мехкдаьтта доаккхача промышленноста, приборостроене промышленноста бехктокхамерча викалашта.

Из болх хила беззача тайпара тоабе министерстваша хьадда йола решенеш тIаэцаргья. Царга хьежжа дIахо бергба мехкдаьтта доаккхача предприятешка комплексни автоматизация телемеханизации яра болх.

А. ВАЙНШТЕЙН,
«Грознефть» объединене мехкдаьтта доаккхача отдела воккхагIвола инженер.

ВЕЖАРИЙ

Руэкъа лаха араваьннав кхо воша, — яхаш да халкъа дувцар, — тIаккха дошо кхабилг кораньй царна.

ГIадбахаб вежарий.

— Волле, юрта дIачу а гIой, чхьагIар ийце вола; — аьннад воккхагIчо зIамагIчунга, хIьта из дIа ма ваххинге а шоллагIчунца къайлагIа дагаваьннав из:

— Хьавола, из ве а вийя, юкъе гIолла воашта декъ вай дошув.

Ишта да а даьд цар из.

Цул тIехьагIа, мала а менна, вийна уллача, дохьаж теха чхьагIар дахьаш веначоа лалла ба а байна Iалийгаб уж.

Цу хана, оалаш хиннад хьалха, духхьашха кхетадаьд наха: моллагIча руэкъал дезагIа да тешаме лилар, доттагIал, тIаккха, дошув а ца лехаш, доттагIий-вежарий леха баьннаб нах.

Чо-ца яь варгвоацаш дукха ба доттагIий гварде сержанта, хьалха латтача расчета командира Дзауров Iаьлий. ТIемахочунца — Нохч - ГIалгIайчен воIаца хIара денна цхьан мугIаре увтт эрсий, украинцаш, азербайджанаш, нохчий, тайп-тайпарча-доккхий а, — цхьабакъда, цхьа дезал санна кхоталенна долча халкъий викалаш...

Дзауров Iаьлий расчетаца мел бола салтий — дисциплина йолаш, шоай гIулакх мадарра довзаш бола тIемахой, пудухьа шоай ТIой-Юрта цIава отпуск еннаяр сержанта дукха ка йоацчаш.

ДзауровгIар цIа ши бIаь метр лакхача шув йистте дагIа, дото така дихьача санна кIал гIолла Iододаш ГIалми а долаш. Цул дехьа-Къилбаседа ХIирашкахье. Каст-каста атагIа воагIаш хьаша ва — дохк, пудухьа гуйран Iуйренашка сигала хьал а лаьтта Iо а йоацаш уллаш санна хет цхьа ха яллалца Беш лоам-Керта тIара кIай кий.

Художника сурт дилла а, поэта дог чу лаца а мегаргйолаш боккъал башха моттигаш я. Цхьабакъда, къаьнара ТIой-Юрт Iалам хоза хиларах хестаяь ца Iеш, пига бахача наьха хозача гIулакхашца а хестаеш я.

Эгтара хьалха тхона духьалвера Iаьлий воккхагIа вола воша — Абукар. Цо ший дезалца хьоашал тохийтар тхога, ше балха вола совхоз йовзийтар." Сих ца луш, нaггахьа, хIара дош тIаьрюкъе а дилла озаш санна, даьга, къахьегамо Iийша кулгаш а ца тувсаш ду цо къамаьл. Дешаш лоаца, хаьдда да.

ХьажкIаш кхееча звено звеньевой ва из. Болх мишта бу? ДикагIа буларгбар. — йоах цо ше. Укх шера чIоагIа дийлхача догIаша тийшаболх бир. ГIалми Iаьржа а дена хьажкIий цхьадола дакъа доадаьд, хьувкъам во хиннабеце а: юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 35 центнер.

Из долла хIама, бакъдар аьлча, ишта да, хIаьта а шийх дола хIамаш дувцара сов юхаозавенна ва Абукар. Гаргарач нахага — йижарашка Фатимайгеи ФаягенгIолла мара ханзар тхона—Абукара дика къахьегарах совгIаташ деннилга — Къахьегама Цlеча Байракха ордени «За трудовую доблесть» яха медали еннилга.

Къаьнача Абазата йоккхача квартире дезал хIанз а берригаш вIашагIкхийтта баланза бар. Гаьнарча Ленинграде Советски эскаре гIулакх деш ва воI Iусман, Грозне къахьегаш ва запасера сержант Iумар.

Дерригаш а хIана дац аьнна долча бIуний доакъашка ба ДзауровгIар дезалхой. ХIаьта Дзауров Хиазр шоай юрта гIулакхе ва — милице зIамагIа вола лейтенант, участкови уполномоченни.

— Дезал, наьха бараш санна дезал ба, кхы тIехдаьнна хIама дац, — вела а къежаш йоах цо.— Ишта да лоаман наьха керда Iаьдал: сакъердаме, барттайна бахари къахьегари.

Вешта, бакъдар аьлча, ер ма дий аьнна кхы къаьстта белгалдоалаш хIама дац цу дезала: массаза а хуллача тайпара барттайна дезал, тIемахой, къахьегамхой дезал ба. Эггара хьалха, къонахчал долча гIалгIай халкъа сийлахьча къахьегамеи тIемеи гIулакхашца вай хIанзле дIаIема хиларах латт хана керттера белгало, Советски Iаьдала шовзткъе итт шу дизара дикагIа йола итог.

Е. ОСОНИН,
писатель.

ЛЕКТОРИЙ СОБРАНИ

Укх деношка В. И. Ленина цIерахча Культура Двореце хилар Заводской района лекторий собрани. «КПСС XXIII-ча съезда решенешка хьежжа общественно - политически знанешта пропаганда елга тоадарах» яха доклад йир «Знание» яхача общества Заводской районни организаце правлене председатела нов. Вениславске.

Доклад йистеяьлча собране къамаьлаш дир Заводской района военни комиссара нов. Кузнецова, крекинг-завода лекторий группа кулгалхочо нов. Хачатуровас, КПСС райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе нов. Кривоносовас, кхычар.

Собране иштта къамаьл дир «Знание» яхача общества Нохч - ГIалгIай республикански организаце правлене председатела нов. Дулерайна.

Собрани чакхйоалаш районерча лекторий йоккхача группана грамоташи, маьхе совгIаташи делар.

К. СУЛТАНОВ.

Укх деношка М. Ю. Лермонтова цIерахча драматически театре К. Симонова «Эрсий» яхача пьеса премьера хилар. Укх сурта тIа вайна бIаргагу цу спектакла сцена.

И. Н. Сафонов—автобатальона командир ва. Цун роль ловзаю артиста Н. П. Жирнова. Т. Н. Малухинас шофера Анощенко Валяй роль ловзаю.

Н. Кобиашвиле сурт.

Дарбан городок хьайийлай Памира административни центре — Хороге, Советски Союзе лоамашка эгтара лакхагIча уллача (2.200 метр) городе. Декаш доагIача Гунта аьрда берда тIа дIанийсъеннай лоа санна кIай корпусаш, гIонна йола помещенеш, персонал чуIа цIенош.

Больнице болх беш ва бIаь совгIа лори медицински болхлой —Памире хьалхийна, советски среднеазиатски республикашка образовани яькха нах.

Морхашта юкъера «унахцIенон городок» — ерригаш а лаьрхIача советски Памире езткъалагIа медицински учреждени. Здравоохранене сето чулоац Азерча тIакхача эгтара халагIеи юстарегIеи йолча районех цу цхьанне еррига юрташи кочевьяши. Медиким доалахьа я самолеташи вертолеташи.

СУРТА ТIА: Хорогера керда «унахцIенон городок».

Н. Сырыгина сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ИТАЛЕРА КЪОВСАМИЙ ГУЙРА

Триест, Генуя, Специя, Неаполь, Милан... ТIемаш латтача моттигашкара ухача сводкаш тIа санна гучалелх цу городий цIераш информацийни агентствай хоамашка. Газетий оагIонаш тIара хьахьежача сурташ тIа Iолетача санна латт городской автобусаш, адам дац массаза а никх баьлча санна лаьттача форда портышка. Итале хьалха ена гуйра — аххано воагавеш веттачул тIехьагIа салоIам беш йола хоза ха. Укх шера, Iалама законашта духьала долаш санна, гуйра хьатIаоттарца тIа-тIа дIайхагIа леталуш латт укхаза классови къовсамаш.

Цхьашкха ди дIадолац стачечни къовсама юкъе итальянски пролетариата керда отряд яхай аьнна ца хозаш. ХIанз эггара чIоагIагIа ирбеннаб кемаш дерий къовсам. Дуккха нах балхара дIабахара кхерам тIабессаб къахьегамхоех долча цу даькъа. Массаза а из тайпа моттиг нийсъеннача хана ше доаххача тайпара, судостроени рентабельни а яц, цуи «конкуренци лелаяра низ» лакхбанза а баргбац, аьнна бахьан а даькха, дуккха кемай верфаш дIакъовлеп промышленноста из деррига дакъа, цунна концентраци яр духьа, хувцеи аьнна решени тIаийцар правительства. Мадарра аьлча, паччахьалкхено лоаца дакъа доккха долаш йола къаман судостроени итальянскеи дунен халкъашта юкъерчеи частни капитала хьашташ кхоачашдар духьа вIашкаозилгах да деш дола къамаьл. Кхыметтел лаьрххIа из дош леладеш хиннача итальянски банка даннеех а ший форда кемаш тоъ мехка хIанз. Из бахьан долаш маьхах кхыча мехкий кемаш уттаде дезаш хул из, хIаьта цо транспортни балансах дифицит а ю. Соахка из дефицит 120 миллиард лир хилар.

«Сан-Марко» яха моттигера йоккхагIа йола судоверфь дIакъовла безам болаш ба аьнна Триесте хабар кхаьчача дийнахьа города Iаьржа морх тIаеча санна хийтар. Цертера болхлой балхара дIабахара кхерам тIабессар. ХIаьта миллион тарга сар цхьашкха дича а бе болх ца корабоагIаш лелача мехка балхах валара-маIан малагIа да,—из дика кхетаду къахьегаш волча моллагIча итальянца... Демонстраци а яь, города керттерча улицашка гIолла болабелар верфейи портеи болхлой. ДIахора событеш укх тайпара язью «Паэзе сера» яхача газето: «Эггара хьалха полицеца латар хилар муниципалитета здане юххе. Цигга тIакхаьча мобильни полице отряд демонстрантий мугIараш кегаде гIертар. Цхьабакъда, болхлойи профсоюзни кулгалхойи деналаи чIоагIалаи тIанийсбенна полицейскеш юхабовланза балабзар. Цул а чIоагIагIа дов хилар Сан-Джованни яхача майдан тIа. Лестадеш каарбиний бовхаш а долаш болхлошта тIахьийдар мобильни полице отрядаш. Ша бетташ санна дукха тIой тIадоладир царна демонстранташа. БIаргех хий ухийта бомбаш кхувса йолаелар полици. Кардучче улицагIеи Гарибальде майдан тIеи баррикадаш егIар демонстранташа. Дов вIашкадарах хиннар: 70 сага човнаш йир, царех 13—хала а йолаш, 400 саг полице лаьцар».

Полице Триесте даьча низаша берригача мехка протести гоамали хьоайир. «Тоъаргда полице ду низаш! Йоккхийча монополешта кара хулга дита деза ха хьатаIкхаьчьай! Болхи прогресси эш Италена!» — дIакхайкадир Итальянски компарте Политбюрос, полицейски террор сий доацача йоккхаши Триеста, Генуя, Специ, къовсам латтача кхыча городий къахьегамхоща коммунистий вежарашха солидарность хилар хойташи.

Триесте яьча репрессешта жоп луш массане юкъара забастовка кхайкайир. Стачко чулаьцар правительствени плано нзамо кхел тIакхоачае лаьрхIа кхыйола городаш а — Специя, Генуя, и. кх. дI. Берригa мохк дIалаьца гIеттача болама хьалхашка юха ца яьлча яланзар правительство. Цо хьакхайкадир судостроени вIашкаозара планага юха а хьожаргья аьнна.

Кемаш дерий къовсам — ший боккъоний гадоахача итальянски болхлой класса шеррача забастовочни болама эпизодех цаI мара яц. Кхыметтел официальни даннешкара а гуш да из болам мел чIоагIлуш а дегIаухаш а латт. Укх шера хьалхарча ворхI бетта Итале хинна стачкаш бахьан долаш 90 миллион балха сахьат дайнад, вешта аьлча соахка цу ханналца дайначул шоззеи ахаззеи совгIа дукхагIа. Инфляци, хIачай маьхаш сихха тIадетталуш хилар, алапеш дохдалар, правительствай предпринимателийи цунна компенсаци е, къахьегамхоша деха доагIаш дIадехарашка ладувгIа ца тигар — уж да забастовкаш хьееш дола керттера бахьанаш. ШерагIча планах лаьца аьлча, капиталистически паччахьалкхен ерригача экономически политикана духьала еча протестах, еррига экономически социальнии структура хувцилгеи кердайоаккхилгеи дIадехаш хиларах да деш дола къамаьл.

Берригача къовсаме а санна, итальянски забастовочни къовсамашка коталонаш а хинна ка ца йоалаш а нийслу. Дукха ха йоацаш берригача моряккий юкъарча стачко практически юкъахлаьхар мехка мел йолча форда портий балхаш. ЙоалIаш яхар кхоачашдир забастовщикаша: правительства официально шийна декхар тIаийцар 15-ча ноябрая тIехьа ца доаккхаш пенсеш тIатохаралхи морякий социальни Iалашонна реформа ярахи дола закон министрий советага чIоагIайта дIачудала аьнна. ЦIаькха а, хIанз диазлагIа, дерригача къачан юкъара 24 сахьата стачка кхайкаю алапеш лакхдел-га, къахьегама хьалаш тоаделга, къахьегамхой профсоюзни бокъонаш шерьелга тIаязлаь хургдола керда коллективни договор делга дIадехаш йолча, мехка металлургий, металлистий, машинашъерий чIоагIача миллионни отрядо. Ужжамо дIадехараш хьаллоацаш забастовка еш ва химически фармацевтически промышленноста 200 эзар болхло, транспортникаш, электрикаш, текстильщикаш...

Социальни гуйре йIайха я, укх шера Итале.

СИРЕНА ДУХЬАЛАРА ПРОВОКАЦЕШ ЧАКХЪЯРГЬЯЦ

Ший территоре тIа гIолла чакхйоалаш фецареи лаьттанцареи английски американски компаней лоархIаме коммуникацеш йолаш йолча Сирийски Республикана дукха хана дена къаьстта теркам тIабохийташ ба из шоай тIахьожама кIалъоттае гIерташ бола империалисташ. Цхьабакъда, нагахьа санна хьалха шоаш лерхIараш цхьан юкъа кхоачашде империалистий аьттув боалаш хинабале а, укх тIеххьарча хана из гIулакх дикка хувцаденнад. Хьалха, аьлар Сирийски Iарбий Республика премьер-министра Юсеф Зуэйна, капиталисташеи феодалашеи доалера моттиг лоацар Сире промышленносте, юрта боахаме, чурча а арахьарча а торговле. Прогрессивни низаш мела дар, къахьегамхой хьашташ лораде низ кхоачаргболаш бола болхлойи ахархойи болаш бацар. Тахан, белгалдаьккхар цо, контрреволюци мичча бесса гIерте а Iаьдал ший бе долла гIортарах хIама хургдоацача даьннад гIулакх.

Империализмана духьала арахьара политика лелаяр, аьрлехьарча низашца цхьана гIулакхаш леладар, Советски Союзацеи кхыча социалистически мехкащеи леладу доттагIала гIулакхаш чIоагIдар, лаьттан реформа сихъяр, мехка, къаьстта а паччахьалкхен сектора, экономика чIоагIъяр, Iарабий дунеи прогрессивни низаш вIашагIтохар духьа къахьегар—иштта кхетае йиш йолаш я Сире правительства тахана чакхйоахача политика прогрессивни уйлаш. Кхеталеш да, цу тайпара никъ империалистийи реакцеи дего къоабалъеш ца хилар. Iарбий Малхбоалеи прогрессивни низаш кхоталара политикана духьала Iарбий пачхьалкхений лагерера вIашдухьаленаши довнаши хьалхьелара политика увттае гIерт империалисташ.

Iарбий кепайоазоно деча тешалах, гоннахьа Iарбий дунеи реакционни низаш вIашагIкхеташ латта центр а хинна дIаэттай Саудовски Арави. Цхьабакъда, алхха прогрессивни демократически идеяшта духьалла юкъерча бIаьшеренашкара догмаши ислама институташи мел ца ядийтар духьа идеологически къовсам лоаттабарах кхоачамбаь дусаш дац короле Фейсала гIулакхаш. Саудовски эскара герз телара (бIаьш миллионаш долларий маьха!) хьакъехьа укх тIеххьарча хана Англецеи США-цеи яьча соглашенеша, цу мехка английски тIема инструктораши летчикаши хиларо тешал ду Iарбий Малхбоалеи реакционни низаш сихденна герзаца кийчлуш хилара. Шерарча масштабе герз тел иштта Иорданена, Кувейта, Къулбехьеи Араве Федерацена, Абу Даби яхача зIамигача амирата.

Цу Iарбий правителашта кхерам тIатувсар малав, хьанна духьала кийчлу уж герзах пайда эца? Нагахь санна хьинар лакхлуш латташ хиларах империалистийи реакционерийи дорхал тIа-тIа дукхагIа совйоахаш хола цу мехкашкара демократически низаш ца лаьрхIача, е йиш йолаш цхьа вывод мара яц — герз Iоадеш латт радикальни социальни реформай наькъа тIа эттача, кхычарех тийша йоацача арахьарча политикай къаман экономика чIоагIъяреи наька тIа эттача Iарбий мехкашта духьала цунах пайда эцар духьа.

Дукха ха йоацаш гучадаьлар Сирийски Республикана духьала юкъарчал доацаш США-и Англеи, короля Фейсала а Иордане реакционни гIозарий а разведкаша дакъа а лоацаш провокацеи, тийшача балха, интригай мазаш деш латташ хилар. Цу разведкаша оттаяьча планашка хьежжа, яздора «Аль-Ахрам» яхача Каирски газето, «Сире территоре тIа бунташ хьоае а правительствана духьала къовсам болабайта а, диверсионни группаш чулехка а хIаьта иштта Сирийски Республика арабски реакцеи империализмаи хьашт долаш болча новкъа гIолла югаргйолаш йола марионеточни правительство вIашагIйолла а лерхIар».

Тийша балхахой сентябрь бетта Сирера Iаьдал дIалаца гIортар дехар. ТийшаболхвIашагIбеллархех цхьа дакъа лаьцар, вож дакъа Ливанеи Иорданеи территореш тIа дIалечкъар. Цхьабакъда, империалисташеи реакционерашеи шоай зуламера уйлаш йитанц. Гаргарча Малхбоалене империализмана хьалхле лелаеш долча Израила доал деча гIозараша хIанз а лелаю провокацейи диверсейи из политика.

Цхьабакъда, дIадахача укх итт шера боккхеи чоалханеи никъ хьабенаб Iарбий мехкаша. Царех дуккха дарашка — ВIашагIтехача Iарбий Республике, Алжире, Сире — доккхий хувцамаш хиннад, хьал а кхийна, чIоагIденнад тахан Iарбий пачхьалкхений къаман хьашташи уж кхычарех тийша ца хилари лоралеш латта низаш. Сирийски Республикана духьалара империализмаи реакцеи тийшаболх хьагучабоахаши вIалла мегаргбоацаш доархIаши, ОАР-а, Алжира, Ирака общественносто, Ливанеи Iарбий кхыча мехкийи хьалхалаттача даькъо хьакхайкаду, империализмацеи реакцеи лоаттабеча къовсаме Сири цхьаь ца хилар. Цунна тIехьа латт Iарбий къаман унахцIенеи хьалхалатташи мел дола низаш.

Ю. ЛОПАТИН,
А. СТУПАН.
(ТАСС).

Вахар дIалаьннад Эссенерча. Круппа концерна доалахьарча цу йоккхача малхбузенгермански шахтера. Болх боацаш биса горнякаш (дуккха ха йоацаш Гельзенкирсене дIакъайла шахта а тIехьа лаьрхIача) алх эзари ах эзари ба.

Цу тайппара беза мухь а хиле къахьегамхошта кач йола ФРГ кхеран кIора промышленноста продукци дIаяхийтара даькъе этта дIайоалаш йоаца кризис.

АДН—ТАСС сурт.

БОЛХ ДИКАГIА ВIАШТIЕХЬБАККХАРА

Укх деношка хилар профсоюза Нохч-ГIалгIай областной Совета V-гIа пленум. КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъеча профсоюзаша беча балха хетаяь яр облсовпрофа председатела нов. С. С. Сидельникова яь доклад.

ДIабахача нийс бетта промышленни производства план 103,3 процент кхоачашъяьй, — белгалдоакх докладчико, — хIаьта соахка цу ханарчунца нийс4нча 16 процент лакхъеннай производство. Юрта болхама къахьегамхоша кхоачашъяьй пачхьалкхенга ялат дохкара шера йола план, иштта кхоачашъяьй хьайбай продукташ яхара а йохкара а 9 бетта йола план а.

Уж толамаш доахача доккха новкостал даьд республика профсоюзни организацеша. Цар болх хаьддагIа бебаьннаб. БиззагIа пайда эца яьннай уж коллективни кулгалдара принципех. дикагIа тоальй социалистически яхь, болхлой, колхозхой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха коммунистически къахьегама тIехьара болам айбаьб. Яхьо юкъема тIехьара болам айбаьб. Яхьо юкъелаьцаб берригача къахьегамхоех 90 процент бола нах, хIаьта цун тIехйолча формана — коммунистически къахьегама болама юкъевахав 110 эзар саг. Царна я 290 предприяти, 1525 цех, 5879 бригада. Болхлоех, гIулакхерча нахах 39 эзар саго коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаю.

Коллективай творчески низаш халкъа боахама декхараш кхоачашде оарцагIдахара дикагIчавех доархIаш я «Малгобекнефть» НПУ-ра, Новогрозненски ТЭЦ-ра, Грозненски крекинг-заводера, Гудермесски локомотивни депора, «Чечингстройтранс» автотранспортни объединенера, «Шелковский» совхозера, кхы дуккха йола профсоюзни комитеташ. Профсоюзни организацеша хьинаре дакъа лоац планироване экономически стимулировани тоаяра, къахьегамхой культурно-технически боарам лакхбалора, болх бечар къахьегам дикагIа лорабара, цар вахар-бытовой а культурни гIулакхделга а тоадара, парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча.

Промстройматериалий предприятей, юртбоахама, автомобильни транспорта, кхыча а профсоюзни цхьацайолча комитетий болх шоай декхараш кхоачашдара тIаферзабаьбац. Бизза пайда эцац производства болхлойи гIулакхерча наьхеи къахьегама, быта дешаш къоастадеча шоашта еннача бокъонех, хала дакъа лоац социалистически яхь, коммунистически къахьегама тIехьара болам вIашагIболлача.

№ 2 йолча баьцадаарий совхозе болхлой комитет дуккхача хана болх ца беш хиннай, цун хинна председатель нов. Дакуев каст-каста пелинг тохаш хиннав, рабочкома печать йоаьй, социалистически яхь вIашагIйоллара а кхыдола профсоюзни балхашка а хьожаш хиннавац. Рабочкомо бакъахьа дIаваьккхар нов. Дакуев, цунца цхьана дIахо ший болх а тоабир. Цхьаькха масал а да цунна тарра, форманна болх лелабеш хинна. Къаьнарча промыслашка болх беш яр массаза а йола производственни совещанеш. Цхьабакъда цу гIулакхa доал да дезаш хиннача промыслови комитето (председатель нов. Никулочкин из болх тесса битар. ДIахо совещанеш а ца хулаш сейцар. Облсовпрофо ший ханнахьа оари лаккхар бахьан долаш промкома а НПУ администраце а болх тоабир.

Пленумо профсоюзни организацей теркам тIабервабир цхьацаболча боахама кулгалхоша къахьегам лорабара, промышленни санитаре, къахьегама законодательства бокъонаш телхаеш, къахьегамхой вахар, быт, къахьегам аттача баккхара гIулакх теркал ца деш хилара.

Докладах лаьца пренешка къамаьлаш дир шийтта саго. Крекинг-завода завкома председатела нов. Телегина дийцар шоаш болх мишта вIаштIехьбаьккхаб, критика йир лакхехьа латтача профсоюзни боахамеи организацешта, цар викалаш заводе ца ахар, нагахьа баьхкача а, практически новкъостал де боацаш, торжественни собранешка дакъа лаца мара ца боагIаш хиларах дийцар цо. Иштта предложени а йоалайир цо предприятешкарча профсоюзни организацеша хоржамаш шер а ца деш шин шера цкъа хургдолаш дича бакъахьа дар аьнна.

Ший балха опыт йийцар швейни объединене моториста нов. Ткаченкос. Профсоюзни организатора декхараш дизза кхоачаш а деш ший балха тIа тIагIертта къахьегар бахьан долаш коммунистически къахьегама цIи лькхай по кулгалдеча бригада коллективо. Ханал 26 ди хьалха кхоачашйир цо 10 бетта йола программа, хIаьта Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дузача ден сийна дош деннад цо из цIей тIаккхоачаш шера йола задани кхоачашъе, бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье шийгара хьалхара моттиг дIа ца хеца.

Октябра 49 а 50 шу дизара сийна тIаийца социалистически декхараш кхоачаш дара профсоюзни организаце гаражни оборудоване завода коллектив оарцагI мишта йоах дийцар завкома члена слесара Бурдыгас. Иштта цо дийцар къахьегам Iилманларда тIа вIаштIехь а боаккхаш шоай предприяти планироване экономически стимулироване кердача системага яла кийчлуш хиларах. ЧIоагIа критика йир Бурдыга банно-прачечни тресте дитта дIаденна спецовочни барзкъаш цхьан беттаи ах беттаи гоадеш хиларах.

Наурски комсий совхоза коллектива къахьегама толамех лаьца дийцар совхоза рабочкома председатела нов. Куршинас. Совхозерча дукхагIйолча бригадаша комеаш хьувкъаяра тIаийца социалистически декхараш 150 процент кхоачашдаьд, хIаьта нов. Диденкос кулгалдеча бригада коллективо — 160 процент. ЧIоагIа бехк баьккхар нов. Куршинас кинопроката Нохч-ГIалгIай контора управленех. Мелла чIоагIа дехарах, — дувц цо,— кхерамален техника йовзийташ долча документальни фильмашца Iалашъяц тха киноустановка.

Уйла тIаозаши чулоацам болаш дар Сунженски района 19-ча партсъезда цIерахIча колхоза местком председатела нов. Костыринас, Грозненски мебельни фабрика фабкома председатела нов. Науменкос, Урус-Мартана района юрта боахамеи заготовкай болхлой профсоюза райкома председатела нов. Атамазова даь къамаьлаш.

Республика профсоюзни организацей болх дикагIа тоабара, керттерча даькъе цар творчески хьинар СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяра, экономически политика принципаш чакхъяхара, къахьегама овсарле лакхача темпашна дегIайоалаяра а цунца цхьана къахьегамхой материальни хьал-торон царна деш дола культурни гIулакх делгеи тоадара тIадерзадеш йола мероприятеш чу а доацаш йола решени тIаийцар Пленумо.

Пленум чакхъяьнначул тIехьагIа облсовпрофа председатела нов. С. С. Сидельникова ВЦСПС-о тIадилларах «Профсоюзашка тIехдика болх барах» яха наькха тIа йоаллаю значокаши ВЦСПС Сийлен грамоташи а йолаш совгIаташ делар профактивистий группана. СовгIаташ деннаращца ба «Атагинский» совхоза рабочкома председатель нов. Амерханов, шекара завода завкома председатель нов. Милаев, Грозненски консервни заводера цехкома председатель нов. Кулешова, кхыбараш.

С. ЧУХАРЕННО,
облсовпрофа производственни балха отдела заведующи.

МАЛГIАБИКЕРЧА ХЬАЖАРА ИТОГ

МалгIабика культура учрежденей хьажар хIанз бокъонца юкъе кхаьчад. Цига дакъа доацаш 14 библиотекеи 8 клуби я. Хьажар дIадоладенначул тIехьагIа балха тIа тоъал доккхий толамаш даьхад клубашеи библиотекашеи. ХIара юрта я библиотека. Са безам ба йоккхача Ачалкхерчеи Дебий-Юртарчеи библиотекаех дувца.

Районни оргкомитето «ТIехдика болх бу библиотека» яха цIи яла оттаяьй цу шин библиотека. Йоккхача Ачалкхерча библиотеке 1961 шера дена заведующелла болх беш я Бязиева Лейла. Гойтара агитаци дика кийчъе, книжкана кхетамца пропаганда е, берашца боагIача тайпара болх бе Iемай из. Библиотеко каст-каста ю книжкаш дешарий конференцеш, диспуташ, литературни сайренаш, тайп-тайпарча темаех йола беседаш, и. кх. дI. Из боккха толам ба. ХIанз «Безам, дезал, бераш» яхача темах лаьца диспут кийчъеш я библиотека. Хьокха отталаь «ХIаравар химически тIемах лоравалара средстваш» яха А. С. Зубкова, «Массе тайпа продуктех дохьаж тохаш йолча средстваех продукташи хийи лоралар»; дуккха кхыдола сакъердаме книжкаш а долаш йола уголок я библиотеке. Советски Iаьдала 50 шу дузача денна накъадахара хетаяь «Зимнена штурм яргара космоса штурм ярга кхаччалца» яха книжкай выставка оттаяьй библиотеке. ЧIоагIа кхетамца дагалаьца плакат да «XXIII-гIа съезд — сийлахь-доккхача гIулакхий съезд» яхар. Из долла хIама Лейлай вIаштIехьдоал цо ший балха юкъе дикагIа йола методаш кхухьаш хиларах. Культпросветучилище заочно йистеяьккхаяла йоалл нов. Бязиева. Вайна дикахетар деш гIулакх да из. Специалист хургъя библиотеке болх беш.

Цу зоне дика болх бу шоллагIча библиотеко а. Цхьалхои цIенои хиларца белгалъяьннай из — Дебий-Юртара библиотека. Когера даьнна керте даллалца — укхаза мел долча хIамо книжкана безам тIабохийт. Укхаза гуш да саго дог дIаленна болх беш хилар, хIаьта цун йоакхоеш долла кулга кхув массанахьа а ший безаме лар йита. Книжкай Фонд йоагI-йоагIача тайпара, десятични классификацех дIаоттаяь я укхаза. бухгалтере санна нийса лелаю учет, къаьст-къаьста вIашагIдийза да деррига газеташ, безам тIаозаш я гойтара агитаци.

Цулухьа, ши-шегIа хьахинна хIама дац хIанзле а библиотеке 7794 экземпляр книжкаш дийша хилар.

Дика библиотека я Львова Евдокия Акимовна заведующи йола Вознесенскера яр а, цхьабакъда, колхоза председатела Шелест Иван Демьяновича цунна новкъостал деш ца хилар — из телха да, хIаьта «Кавказ» яхар-м чIоагIа йIаьхий колхоз ма йий. Книжкаш а оборудовани а эца цунна ахча тела йиш йолаш яр из, цхьабакъда, из цо деш дац.

МалгIабике новкъостал дац Пушкина Мария Степановнас 15 шера болх беча городской берий библиотекана а. Республике дикагIа ярех цаI я из библиотека. Сакъердамеи тайп-тайпареи мероприятеш хул укхаза массаза а, цхьабакъда чухьа готта хиларо торо лац кхы а дикагIа болх бе, хIаьта дикагIа йола, паргIата помещени цунна яла еза ха тIехъяьннай. Цу гIулакха эша торонаш йолаш я.

Советски Iаьдала 50 шу дизара сийна вIашагIтеха культура учрежденей хьажар лоархIамера политически мероприяти я, цудухьа районашка из цIенхаштта чакхдаккхар а цу сийлахьча денца дикача къахьегама хьокхамащеи клубай а библиотекай а материальни база чIоагIъяьна накъаяхар а чIоагIа довра.

И. БЕРЛИЗЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР культура министерства воккхагIа вола инспектор.

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа

18 октябрь, 1966 шу

РАДИО: 8.25 — Концерт. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 16.00 — Тха микрофона хьалха ба радио солисташ. 16.30 — «Сийрдача наькъа тIа гIолла» — яха очерк (нохчий меттала). 17.15 — Индустриальни Нохч-ГIалгIайче. 17.30 — «Къонал» (гIалгIай меттала).

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 17.00 — Бераштa йола фильм. 18.20 — Ираз дола берал. Репортаж (гIалгIай меттала). 19.30 — Телевизионни кердадараш (эрсийи нохчийи меттала). 19.00 — «Балха саг» яха телевизионни журнал. 19.30 — Концерт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора—2-41-23; редактора зам.—2-30-91; бехктокхама секрета- промышленни, юртбоахамеи, культураи, письмойи отделий—2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91: ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография издательства «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05350. Заказ № 5279.